

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

Plakáty pro Strážnické slavnosti v letech
1946 až 1989

Bakalářská diplomová práce

KAROLÍNA HOFEROVÁ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Winter, Ph. D

Olomouc 2020

Počet znaků: 115 551 (včetně mezer)

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma „Plakáty pro Strážnické slavnosti v letech 1946 až 1989“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu. Prohlašuji, že elektronická verze práce je shodná s verzí tištěnou.

V Olomouci dne:

Karolína Hoferová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Tomáši Winterovi, Ph. D., za odborné vedení, konzultace a podnětné rady. Mé díky patří paní Mgr. Věře Chalupové a pracovníkům Národního ústavu lidové kultury za poskytnutí potřebných podkladů a zpřístupnění nezpracovaného fondu plakátů. Největší dík patří mé rodině a blízkým za potřebnou podporu po celý čas mého studia.

Obsah

Úvod	2
1 Historie plakátu s lidovou tematikou	4
2 Historický kontext vývoje Strážnických slavností	13
2.1 Počátky slavností	13
2.2 Proměna lidových slavností	15
3 Slavnosti lidového tance a zpěvu ve Strážnici	17
3.1 Od slavností k přehlídce	21
3.2 Od jubilea k jubileu.....	32
3.3 Festival mezi národy	38
3.4 Poslední léta před pádem komunismu	41
Závěr.....	43
Anotace.....	45
Prameny.....	46
Bibliografie.....	48
Internetové zdroje	52
Seznam použitých zkratk	54
Obrazová příloha	55
Textová příloha.....	73

Úvod

Téma bakalářské práce nebylo na počátku mou prvotní volbou. Přivedl mě k němu zájem o ilustraci a moderní dějiny naší země. Myšlenka napsat práci o plakátech *Strážnických slavností* vznikla téměř náhodou, při probírání ilustrační tvorby výtvarníků z jižní Moravy. Po kontaktování archivu Národního ústavu lidového umění a shlédnutí plakátu pro *Strážnické slavnosti*, mé přesvědčení o důležitosti upozornit na jejich existenci ještě zesílilo.

Jako první na plakáty poukázal Josef Jančár v publikaci *Strážnické ohlédnutí* z roku 1995, když použil některé fotografické reprodukce plakátů k představení vybraných ročníků festivalu. Nicméně v textu již o nich dál nepodává žádné bližší informace. Další zmínky o plakátech se objevily až v roce 2019 v diplomové práci Táni Vašíčkové s titulem *Jednotný vizuální styl Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice*.¹ Autorka se ve své práci zabývala designem celkového festivalu po čas jeho vývoje, a za cíl si kladla vytvořit jednotné logo na základě znalostí jeho historie. V rámci své kapitoly o „vizuální prezentaci Mezinárodního folklorního festivalu v průběhu let“ použila i několik reprodukcí plakátů a sborníků, které přiřadila k jednotlivým tvůrcům.² Ve své podkapitole o šedesátých letech nicméně uvádí jména autorů schematicky a nepřiradila k nim ani jednotlivé plakáty. Její závěry u některých atribucí se navíc po bližším zkoumání ukázaly jako chybné.³

Okrajově se této problematice věnoval Milan Pech v rámci své studie *Autenticita, vyprázdnění a možná řešení* v publikaci Tomáše Wintera a Pavly Machalíkové, *Jdi na*

---

¹ Táňa Vašíčková, *Jednotný vizuální styl Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice*, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc 2019.

² Ibidem, s. 30.

³ Autorka chybně přiřadila celkovou ilustraci 4. sborníku Strážnických slavností lidového tance a zpěvu Antonínu Strnadelovi, avšak titulní ilustraci vytvořila Věra Fibichová. Naopak u plakátu pro Strážnici 1953 popisuje zcela přesně „Plakát od malíře a grafika Františka Mikulky z roku 1953 je zase rozdělený na jakýsi triptych, v jehož středu je festivalová scéna s krojovaným tanečním párem. Na pravé boční straně plakátu už ale můžeme vidět zcela jiné téma. Pravděpodobně se jedná o zobrazení družstevního sjezdu. Ty byly v těchto letech rovněž součástí festivalového programu. Na protější straně je vyobrazen prototyp šťastné socialistické rodiny zasazené do jakési zemědělsko-průmyslové scenérie. V popředí stojí otec a matka s dvěma dětmi. Starší chlapec má na sobě pionýrský šátek. Otec ukazuje směrem ke kombajnu, který lidem na polích nově usnadňuje sklizeň při žních a za ním se v dálce tyčí komíny továren“. Viz Ibidem, s. 30.

venkov. *Výtvarné umění a lidová kultura v českých zemích 1890-1960* z roku 2019. Milan Pech ukazuje, jak byla lidová kultura přetvářena podle intencí komunistického režimu. Vnímá tehdejší lidovou kulturu z velké části jako diletantní. Kritikou nešetří ani *Strážnické slavnosti*, které podle něj dokreslují tehdejší pochybné chápání umělecké lidové tvořivosti. V textu jeho studie se objevuje dvojice plakátů. První je reprodukce plakátu *Sjezdu JZD a patronátních závodů našeho kraje*, jenž se konal ve Strážnici roku 1950. Plakát sice na části spodního okraje nese název *Slavností lidového zpěvu a tance*, ale nelze jej pokládat za plakát k *Strážnickým slavnostem*. Plakát, totiž měl lákat k navštívení *Sjezdu JZD a patronátních závodů kraje roku 1950*, které se konaly ve Strážnici v období *Strážnických slavností*. Oproti tomu druhá reprodukce plakátu Strážnice 1953 již patří mezi plakáty *Strážnických slavností*, ale v textu ji již není věnována pozornost.

Přestože výše uvedené publikace a diplomová práce pojednávají svým způsobem o plakátech, žádná z nich nepodala úplnou výpověď ohledně jejich vzniku. Z tohoto důvodu si má práce klade za cíl nastínit vývoj plakátu *Strážnických slavností lidového tance a zpěvu* a na základě archivní dokumentace určit autory plakátů. Sekundárním cílem mé práce bude vytvořit adekvátní interpretaci a obrazovou přílohu vybraných plakátů.

1 Historie plakátu s lidovou tematikou

Plakát na počátku své existence nebyl nijak podobný tomu, co vidíme na nárožích ulic dnes. V první fázi vývoje jej tvořily především jen texty, které svou typografií měly upoutat diváka. Přestože textová hesla lákala a přislíbvala, pro reklamní účely nebyl tento typ dostačující. Vizuální komunikace započala až s vývojem litografického tisku.⁴ Spojením obrazu a písma vstoupil plakát do sféry média využívaného k rychlé propagaci a reklamě. Písmo začalo tvořit menší složku obrazu, až se stalo v některých případech jen heslovitým titulkem. "

K rozvíjení litografie došlo především v metropolích. Paříž se stala centrem využívající plakátovou tvorbu i v inzerci. Po dlouhou dobu byla inspirativním zázemím pro mnohé další umělce. Nelze ale jednoznačně tvrdit, že jí patří prvenství. Vývoj plakátu byl ovlivněn i inzertními společnostmi. Jednou z nich byla Londýnská inzertní společnost pro reklamu založená roku 1839.⁵

I když plakáty sloužily reklamě, postupně získaly i na své umělecké hodnotě. Jednoznačně lze přisoudit tuto práci umělcům, jenž se začali na jeho řešení podílet.⁶

Konec století se stává pro plakát přímo zlomovým okamžikem. Příznivou situaci způsobilo hned několik faktorů. Z hlediska estetiky lze připomenout vliv secesního hnutí.⁷ Kromě něj existoval i jiný důvod. Příčina tkvěla v čistě komerčním a ekonomickém vývoji, za nímž stály i významné světové výstavy uspořádané v Paříži. Reklamní plakát se stal součástí života většinové společnosti a apriorně působící jako médium komunikace.⁸

Vzhled plakátu se tak proměňuje na základě módních intencí. Jednu z nich ovlivnila výstava japonského umění.⁹ Obdiv k japonské grafice se odrazil v aplikaci podélných úzkých plakátových formátů. Takové typy následně do svých prací abstrahoval Alfons Mucha a o několik let později i Joža Úprka nebo Antoš Frolka.

---

⁴ O vynálezu litografie se zasadil Aloise Senefelder roku 1796. V Praze se o jeho rozšíření zasadil Antonín Machek.

⁵ O vývoji plakátu Josef Kroutvor – Miroslav Šebek, *Pražský chodec. Dějiny českého plakátu 1890–1945*, Praha 1985. Tomáš Vlček, Malířství, kresba a grafika generace devadesátých let, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.) *Dějiny českého výtvarného umění IV/1*, Praha 1998, s. 25–89.

⁶ V předchozím se většinou jednalo o plakáty s písmem, proto nebylo zapotřebí, aby se na něm podíleli i umělci.

⁷ O tématu secesního plakátu pojednávají publikace Kroutvor – Šebek (pozn.5), Vlček (pozn.5).

⁸ Původně byl svým vynálezem zamýšlen pro účely šíření vědomostí a usnadnění jejich memorizace. O tématu secesního plakátu pojednává publikace Kroutvor – Šebek (pozn.5), Vlček (pozn.5).

⁹ Výstava se konala v Paříži roku 1890.

Šíření zájmu o plakát lze vyzorovat i v české umělecké scéně. Rozsah a různorodost námětů závisely čistě na invenci autora. Jednou z námětových skupin, na kterou se soustředili někteří umělci, byla lidová tradiční ornamentika. Přežívala v takovém smyslu, jaký ji daly jednotlivé spolky a hnutí. Ty ji využívaly pro vlastní potřeby prezentace.¹⁰

Propagace umění inspirovaného lidovými tradičními ornamenty a materiály probíhala především na výstavách. Přelomovými okamžiky v tomto období byly roky 1891 a 1895. Přesněji *Jubilejní výstava* konaná roku 1891 a *Národopisná československá výstava* roku 1895.¹¹ Vzdávající zájem o zachování lidových tradic tak poskytl umělcům možnost využít umělecký potenciál ornamentů a symboliky.¹²

Pro národopisnou výstavu Československa roku 1895 vytvořil plakát Vojtěch Hynais.¹³ Názory na jeho provedení se v dobové kritice odlišují. Především pokud jde o identifikaci jednotlivých postav. Všeobecný úsudek dobové kritiky se shoduje na inspiraci krojovaných figur v rámci územních celků Čech, Moravy, Slezska a Slovenska.¹⁴ Podoba plakátu byla natolik poutavá, že ovlivnila i dobovou společnost.¹⁵

Pokud se jedná o inspiraci, ze které autor čerpal, mohlo jí být právě dílo Joži Úprky.¹⁶ Osobnosti známé především svým dílem zpodobňující život na Moravském Slovácku. Úprkova tvorba soustředěná na lidovou tematiku se odrazila i v jeho námětech pro plakáty.¹⁷ Na tuto tvorbu reagoval svým plakátem i Artuš Sheiner [I].¹⁸

---

¹⁰ Lidové motivy a ornamenty se objevily v řešení některých plakátů pro spolek Sokol.

¹¹ Alena Potůčková – Alena Křížová – Ladislava Hornáková, *Folklorismy v českém výtvarném umění XX. století* (kat. výst.), Praha 2004, s. 11.

¹² Známý autor plakátů Viktor Oliva vybíral i pro plakáty reklamního charakteru právě lidově srozumitelné náměty. Viz *Reklamní plakát pro Národní podnik v Praze*, 1989. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

¹³ O výstavních plakátech pojednává článek Petra Štembery, *Plakáty velkých výstav konce 19. století* (1. část), *Starožitnosti a užité umění*, 1997, č. 4, s. 4–6.

¹⁴ Dané problematice se věnuje část práce Veroniky Mědílkové, *Umění a architektura národopisné výstavy 1895* (diplomová práce), Ústav pro dějiny umění FFUK, Praha 2012, s.11-15.

¹⁵ Inspiraci v něm čerpal William François Maria Ritter pro svůj román *La Fillete Slovaque*. Ibidem, s. 14.

¹⁶ Tuto hypotézu uvádí dobový tisk. Ibidem, s. 11.

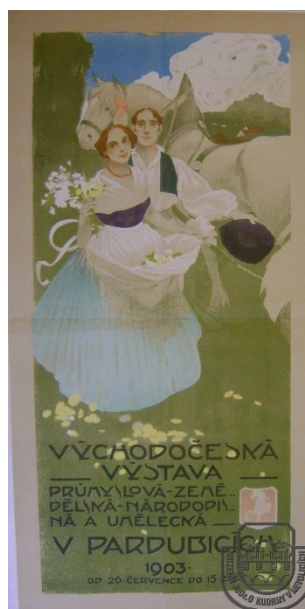
¹⁷ Jeho práce v tomto ohledu představuje plakát pro *X. výstavu spolku výtvarných umělců moravských*, 1913 novoromantismu. Mezi jeho další práce ukazující tento směr patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze..

¹⁸ Artuš Scheiner, *Plakát Joža Úprka. XI. výstava spolku Mánes*, 1904. Moravská galerie v Brně.

Litografický tisk a podélný formát pro svou práci zvolil i Vladimír Županovský. Umělec známý především jako autor *Vinohradské opony* pracoval v rámci užité grafiky na návrzích ex libris i plakátů.¹⁹ Roku 1903 vytvořil pro *Východočeskou výstavu v Pardubicích* [II] plakát inspirovaný krajem dané oblasti. Županovského tvorba ovlivněna neoromantickým cítěním se vnesla právě i do jeho plakátů, které Pavel Janák zařadil mezi „malířské plakáty“, a jenž kritizoval pro nedostatečně pevné zásady ve svém řešení.²⁰ Neoromantické tendence do své tvorby přijal i Josef Otakar Šterba.²¹ Soustředil se na poetiku venkovského života a ovlivněn znalostí díla Alfonse Muchy a Mikoláše Alše pracoval na užitkové grafice a ilustracích.

Obr. I. Artuš Scheiner, Plakát Joža Úprka. XI. výstava spolku Mánes 1904, Moravská galerie v Brně.

Obr. II. Vladimír Županovský, Plakát východočeská výstava v Pardubicích, 1903, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

¹⁹ Županovského tvorba se obrací směrem k eklektickému čerpání jednotlivých secesních ornamentů až neoromantismu. Mezi jeho další práce ukazující tento směr patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

²⁰ Miroslav Lamač, *Od secese ke kubismu. Kapitola z historie krásné knihy, plakátu a karikatury v Čechách*, in: Jiří Padrta et al. *Osmá a Skupina výtvarných umělců 1907-1917: teorie, kritika, polemika*, Praha 1992, s. 336.

²¹ Autor plakátu pro *Všeobecnou okresní výstavu v Českém Brodě roku 1909*. Mezi jeho další práce, ukazující neoromantické motivy, patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Zajímavou skupinou v první polovině tvoří i plakáty pro Sokolské slety nebo Šibřinky. Část z těchto prací se vlastenecky hlásí k oblastem působení sokolské organizace. Pro Sokolský slet v Brně roku 1914 vytvořil plakát Antonín Brunner [III]. Absolvent UMPRUM v Praze se po návratu z Paříže rozhodl soustředit právě na motivy z venkovského života.²² Plakát pro všesokolský slet demonstruje současně jeho tvorbu i dobové vlastenecké představy o náplni Sokola. Brunner nebyl ale jediným osloveným umělcem. Návrhy plakátu pro VII. Sokolský slet v Praze [IV] zpracovával i František Ženíšek.²³

Obr. III. Antonín Brunner, Plakát Slet Sokolstva v Brně, 1914, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Obr. IV. František Ženíšek, Sedmý všesokolský slet v Praze 1920, 1919, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Výroční všesokolský slet roku 1926 měl reprezentovat plakát Alfonse Muchy, jehož návrh se zachoval ve sbírkách Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.²⁴ Ve sbírce se nachází i menší plakáty vyzývající k účasti na sokolských zájezdech nebo společenských akcích. Některé z těchto plakátů zdobí ornamenty lipových lístků a tradičních krojovaných postav doprovázející cvičence. Symbolicky tak aktualizují vlasteneckou představu návratu k slovanským kořenům.²⁵

²² Pro své studijní účely tak absolvoval cestu na Slovensko.

²³ Návrh plakátu *VII. Vsesokolského sletu v Praze roku 1920*. novoromantismu. Mezi jeho další práce ukazující tento směr patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze. Plakát ukazuje trojici postav: ženu, muže a malé dítě v sokolském stejnokroji inspirovaném lidovým oděvem.

²⁴ Představuje typ plakátu inspirovaný Muchovou představou slovanské ženy s lipovými ratolestmi. Před ní stojí sokolský cvičenec a zcela vpravo příslušník Sokola jako vlajkonoš. novoromantismu. Mezi jeho další práce ukazující tento směr patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

²⁵ Plakát pro šibřinky roku 1928 konající se ve Slaném. Ústřední postavou se stala podoba slovanské ženy jako vlajkonošky držící levou rukou vlajku. Tyčící se nad ohraničeným územím Ruských spojených států

Kromě vlastenecky laděných hnutí se lidový obsah objevil i na plakátech pro regionální výstavy. *Hanácko-valašská výstava v Holešově* roku 1914 obdobně jako *Slezská výstava v Klimkovicích* poutaly svou jednoduchou barevností a stylizací.²⁶

Roku 1914 se uskutečnila premiéra filmu *Za svobodu národa*. I v tomto případě autor využil stylizované ornamenty.²⁷ Stejně jako film i reklamní plakáty poutaly krojovanými postavami párů a bohatou barevností. Pro lázně v Luhačovicích navrhl reklamní plakát Antoš Frolka roku 1920.²⁸ Obdobný způsob detailně popisující krojovaný pár se objevil i na plakátech pro *Krajinskou výstavu v Domažlicích*.²⁹

Třicátá léta nadále rozvíjely možnosti plakátové tvorby. Národopisné dny v Uherském Hradišti roku 1930 [V] prezentoval plakát od Antoše Frolky. Podobným způsobem pracoval i Jaro Kučera, autor plakátu pro *výstavu Valaška a Moravskoslezského Pobežkydí* [VI]. Kompozice obou formátů ukazuje na obdobné využívání studií krajů tamních oblastí. Znalost kraje i prostředí se následně promítla do stafáže okolo hlavních postav. Antoš Frolka pracoval s námětem pomníku, jenž měl být odhalen v rámci národopisných dní. Kučera pro pozadí zvolil stavby kostela sv. Cyrila a Metoděje na Radhošti, chalupu v areálu Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm a kostel. Dominanty města tak ilustrovaly místo konání výstavy.³⁰

---

slovanských. Viz novoromantismu. Mezi jeho další práce ukazující tento směr patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Viz Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

²⁶ Autorem plakátu pro Hanácko-valašskou výstavu byl František Růžička, narozen v Litomyšli 11. 9. 1882, absolvoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Věnoval se grafice a výtvarné činnosti. Zemřel v Holešově 21. 8. 1958. Zbyšek Malý – Alena Malá, *Slovník českých a slovenských umělců 1950–2004*, díl XIII., Ro-Se, s. 139. Rudolf Livora autor plakátu pro Slezskou výstavu v Klimkovicích se narodil v Bakově nad Jizerou 25. 4. 1884 a obdobně jako Růžička studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Následně působil na reálce v Hodoníně a pracoval pro Moravskou gobelínovou manufakturu ve Valašském Meziříčí. V pozdějších letech vytvářel návrhy pro loutkové divadlo v Hodoníně. Zemřel 1. 1. 1958. Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců II.*, Praha 1950, s. 42.

²⁷ Lemování okraje spodní části tvoří lipové listy. Hlavní postavy filmu zpodobněny na plakátu v dobovém oděvu ruského legionáře a krojované dívky. Anonym, *Za svobodu národa*, 1920. novoromantismu. Mezi jeho další práce ukazující tento směr patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

²⁸ Antoš Frolka jako i Joža Úprka pracoval na řadě plakátů. Pro lázně v Luhačovicích vytvořil kompozici krojovaného páru. Šohaj s houslemi, před nímž stojí dívka. V rukou drží klobouk, na němž upravuje kosárky. Antoš Frolka, *Lázně v Luhačovicích*, 1920. novoromantismu. Mezi jeho další práce ukazující tento směr patří plakát pro *III. výstavu spolku Mánes*, 1900. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

²⁹ Autor plakátu *Krajinské výstavy v Domažlicích 1927* Josef Wenig se věnoval převážně ilustraci, typografii a scénografii. Narodil se 12. 2. 1885 ve Staňkově u Domažlic. Studoval na UMPRUM v Praze a následně pokračoval na Akademii výtvarných umění v Praze. Po ukončení studií pracoval jako scénograf pro Národní divadlo v Praze a pro Divadlo na Vinohradech až do své smrti roku 1939.

³⁰ Jaro Kučera se narodil v Bystřici pod Hostýnem 16. 9. 1885. Pracoval převážně pro Moravskou gobelínovou manufakturu ve Valašském Meziříčí v letech 1922–1945. Umřel 27. 6. 1950 v Hranicích na Moravě. Alena Malá – Petr Pavlíňák, *Signatury českých a slovenských výtvarných umělců*, Ostrava 2010, s. 130.

Obr. V. Antoš Frolka, Národopisné dny v Uherském Hradišti 5.-6. července 1930, 1930, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Obr. VI. Jaro Kučera, Výstava Valašska a Moravskoslezského Pobežkydí v Rožnově pod Radhoštěm 19. června-24. července 1932, 1932. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Poválečné období v prvních letech ustoupilo k úspornému řešení plakátů. V době, kdy značný vliv stále měly osobnosti předválečné výtvarné scény, byla potřeba vyrovnat se s událostmi a překonat určitou krizi. Společným znakem pro plakáty v tomto období se stala elementární barevnost. Takovým způsobem řešil plakát *Pozdrav Rudým Armádám* Václav Vojtěch Novák roku 1945.³¹ Jednoduchostí se vyznačovala i díla Karla Svolinského. Významného autora ilustrací a užité grafiky čerpající inspiraci z tradiční lidové tematiky. I když část jeho tvorby posloužila dobové politice jako ukázka propagace, nelze popřít Svolinskému i jistý přínos. V roce 1948 byl osloven pro vytvoření dvojice plakátů. Reprezentovaly dožínky v rámci *XI. všesokolského sletu v Praze* [VII] a sletovou výstavu pořádající se v rámci zemědělské výstavy v Praze [VIII], pro níž vytvořil návrhy na plakát i Adolf Zábanský.³² V tomto období se pro Zábanského stala typická namodralá barevnost pozadí a silná stylizace³³ postav.

³¹ Václav Vilém Novák se narodil 19. 10. 1901 v Semilech a absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze. Věnoval se ilustrátorské i výtvarné tvorbě. Od roku 1950 stál v čele předsednictva Svazu českých výtvarných umělců. Zemřel 12. 9. 1969 v Jindřichově Hradci.

³² Plakát Karla Svolinského pro zemědělskou výstavu pracuje se symbolikou sokolského hnutí. Použil znak sokola držícího se ramena dívky v šátku. Druhý plakát dožínky využívá trojbarevnosti. Námětově se navrácí k tradici předávání dožínkového věnce. Ústřední postava krojovaného děvčete nese nad hlavou dožínkový věnec s růžemi a pentlemi. K celkovému námětu vyjadřuje názor Anna Hejmová – Luda Hubatová-Vacková, *Folklorismy*, in: Milena Bartlová – Jindřich Vybíral et al., *Budování státu, reprezentace Československa v umění, architektuře a designu*, Praha 2015, s. 230.

³³ Josif Vissarionovič Stalin mezi léty 1922 až 1952 zastával funkci generálního tajemníka Komunistické strany Sovětského svazu.

Obr. VII. Karel Svoboda, Plakát dožínky XI. všesokolského sletu 7. července 1948, 1948, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Obr. VIII. Karel Svoboda, Plakát sletové výstavy 19. června-10. července 1948 v Praze, 1948, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Poučinný převrat znamenal i pro výtvarnou scénu přelomový okamžik. Nové ideje i myšlenky režimu měly stejně jako ústy politiků být proklamovány také uměním. Komunistická ideologie stavěla své základy na dokonalém zvládnutí propagace. Tradiční venkovské náměty získaly nový smysl, který byl podporován budovatelskými hesly a jednoduchou masově srozumitelnou ikonografií. Podřízení lidové kultury, vykořenění tradic a religiózních námětů napomohlo procesu „kolektivizace“.³⁴

Politicky podporované výstavy ukázaly nový typ, jak zpracovávat lidové motivy. Uspořádané krajské výstavy a festivaly hudby reprezentovaly často díla Karla Svobodského nebo Josefa Flejšara. Mezi díla z dobové Flejšarovy tvorby patří plakát propagující *Krajskou výstavu na Vsetíně* roku 1949.³⁵ Kromě něj vytvořil i plakáty pro mnohé filmové a hudební festivaly.³⁶

Padesátá léta se stala i pro grafickou tvorbu dobou úskalí. Stalinova idea režimu postihla zcela i propagační odvětví. Zásady proklamované Alexandrem Alexandrovičem Ždanovem prvotně směřující k literatuře se přenesly i do výtvarného umění. Proces zapojení československé výtvarné scény do programu socialistického realismu zahájil Václav Kopecký na IX. Sjezdu Komunistické strany Československa.³⁷ Socialistický realismus se uplatnil i v oblasti plakátu. Propagační prostředek mluvící ke všem vrstvám

³⁴ Milan Pech, Autenticita, vyprázdnění a možná řešení v publikaci, in: Tomáš Winter – Pavla Machalíková, *Jdi na venkov. Výtvarné umění a lidová kultura v českých zemích 1890-1960*, Praha 2019, s. 336.

³⁵ Návrh plakátu Valašsko v práci vytvořil ze symbolu ruky s kladivem a stuh vlajících od ní.

³⁶ Vytvořil plakát pro představující Československou kinematografii ve Francii a pro Slavnosti hudby a tance ve Strážnici.

³⁷ Václav Kopecký zastával post ministra informací v letech 1945 až 1953. Blíže k tématu socialistického realismu: Tereza Petišková, *Československý socialistický realismus v letech 1948–1958*, Praha 2002.

obyvatelstva abstrahoval z oficiálního umění ikonografické schéma postav, ale i náměty.³⁸ Tematická rovina se téměř nevzdalovala obyčejnému životu zemědělců nebo dělnické třídy. Tuto tendenci ilustruje například plakát Aleny Čermákové [IX].

Hlavní prioritou se tak stala demonstrace dokonalé společnosti bez třídních rozdílů. Nicméně existovala i odlišná rovina, kdy plakát ukazoval nepřítele, jemuž se měl lid postavit.³⁹

Obr. IX. Alena Čermáková, Plakát Mezinárodní den žen 8. března 1951, 1951, Archiv Moravská galerie v Brně.

Výtvarní umělci pracující na návrzích plakátů sahal i k technice fotomontáže, kterou doplnili o budovatelská hesla. Na určitou dobu se plakát stal především prvkem propagandy, která nijak nepodporovala rozvoj umělecky zpracovaných plakátů. Spíše pracovala s opakováním ustálených schémat. Mimo tuto skutečnost byla i dalším problémem ztráta konkurence.⁴⁰

Po čas druhé poloviny padesátých let procházela grafická tvorba umělců proměnou. Snahy československých výtvarníků změnit ustálený typ propagační grafiky se odrazily na publikacích a propagačních materiálech vydaných v rámci *Světové výstavy EXPO 58* v Bruselu. Nový přístup následně poznamenal i plakátovou tvorbu, a to uplatněním abstrakce a barevných pastelových tónů, jenž rychle adaptovaly především

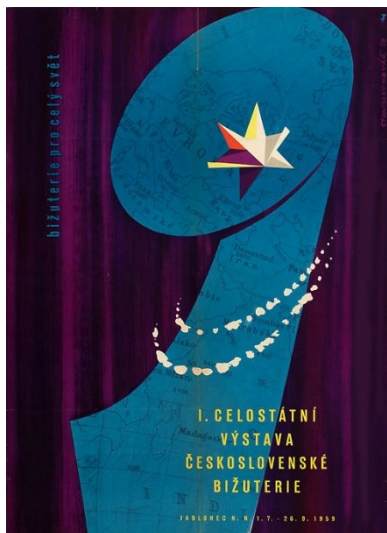
³⁸ Nejčastěji se na plakátech objevovaly postavy zemědělců a žen pracujících na poli, dělníků a dělnic, traktoristů ale i vojáků nebo vědců. Figury se tak stávaly alegorickými symboly pro jednotlivá odvětví. Významově tvořily zároveň i ukázkou harmonické společnosti. Více k tématu Tereza Petišková, *Oficiální umění padesátých let*, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VII*, Praha 2007, s. 341–370.

³⁹ Tématem politického plakátu se zabývá článek Milana Vašíčka, *Politický plakát 60 let KSČ*, *Výtvarná kultura V.*, č. 6, 1981, s. 19–21. Slovenským politickým plakátem se zabývá Zuzana Ševčíková, *Politický plakát na Slovensku 1919–1981*, *Výtvarná kultura V.*, č. 6, 1981, s. 22–26.

⁴⁰ Ztrátu konkurence mimo jiné způsobilo zestátnění grafických podniků a vyžadování jednotného stylu.

filmové a výstavní plakáty. Za příklad lze považovat práce Stanislava Kováře [X] spojující abstraktní fragmentární tvary, pastelové barvy a hravou typografií.⁴¹

Abstraktní umění ovlivnilo propagační tvorbu právě v časté stylizaci tvarů i postav. František Bělohlávek stejně jako Josef Flejšar nebo Jaroslav Šůra pracovali tímto přístupem jak na plakátech k výstavám, tak i festivalům hudby.⁴² Umělecké práce se v některých intencích obracejí až k dětským kresbám, což lze vypožorovat na díle Ladislava Včelaře. Autora plakátu pro *Výstavu moravského lidového umění* [XI].⁴³

Obr. X. Stanislav Kovář, Plakát I. Celostátní přehlídka Československé bižuterie, 1959, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Obr. XI. Ladislav Včelař, Výstava Moravského lidového umění v Gottwaldově, 1969, soukromá sbírka.

Přechod k sedmdesátým létům vyznačuje cesta koláží spojených s kresbou anebo fotografií. Koláž doplněnou o subjektivní kresebnou linku integroval do svého díla Jan Hlína.⁴⁴ Využíval podnětů z lidových pohádek, na jejichž základech tvořil návrhy na plakáty *Přehlídky loutkových divadel v Plzni* a výstavy *Modrotisku Středočeského muzea v Roztokách u Prahy*.⁴⁵

⁴¹ Stanislav Kovář, *I. Celostátní přehlídka Československé bižuterie*, 1959, <https://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/5708-kovar-stanislav>. Vyhledáno 2. 9. 2020.

⁴² František Bělohlávek, *Výstava cestovního ruchu 1963*. Polokoule glóbu, z níž vystupuje korouhev s kohoutem. Pro zvýraznění tvarů použil silné kontury černé barvy. Josef Flejšar a plakát pro výstavu *Modrotisk na Moravě* uskutečněnou v prostorách Národopisného muzea v Praze roku 1979. Obdobě pracuje s tvarovou nadsázkou.

⁴³ Ladislav Včelař, *Moravské lidové umění, výstava v Gottwaldově 1969*, 1969. Soukromá sbírka.

⁴⁴ Jan Hlína se narodil 6. 7. 1925 v Kostelci u Heřmanova Městce u Chrudimi. Absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu ve Zlíně a následně pod vedením Karla Svolinského Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v letech 1945-1951. Věnoval se převážně ilustrační a typografické tvorbě. Zemřel 27. 12. 1991 v Chrudimi.

⁴⁵ Plakát *XII. Skupovy Plzně 1978, přehlídka českých profesionálních loutkových divadel*. Soukromá sbírka. Plakát výstavy *Modrotisku Středočeského muzea v Roztokách u Prahy* z roku 1979. Soukromá sbírka.

V osmdesátých letech lze vysledovat u plakátů na festivaly s lidovou tematikou i schéma určitého opakování. Často autoři sahají po motivech tančících párů vytvořených štětcovou linií. O převrat se v této době snažila především mladší generace umělců, avšak až po roce 1989 se mohla oprostít od ideového zatížení.⁴⁶ Nové možnosti technického pokroku následně poskytly již odlišný typ grafických úprav plakátů.

2 Historický kontext vývoje Strážnických slavností

Počátek slavností lze spojit s jistým zájmem o lidové tradice a ideu obnovit v poválečném období národopisné snahy předešlých generací, jako připomenutí nejenom slavností v Petrově ale i *Národopisné československé výstavy roku 1895*.⁴⁷ Za šířením znalostí o lidové kultuře stály především hnutí a spolky, které kontinuálně podněcovaly jejich studium.

Strážnické slavnosti tak mají svůj počátek v hudebních spolcích, které se ve Strážnici formovaly. Jejich význam spočíval v organizování hudebních slavností a také spolupráci s okolními hudebníky. Když roku 1939 v Plži u Petrova Strážnický slovácký krúžek uspořádal národopisnou slavnost „*Slovácko v písni a tanci*“, nikdo nepředpokládal, že by její odkaz přežil válečné období. Slavnost pro svůj národopisný charakter, a především vyzvednutí slovanské tradice, nemohla být vnímána protektorátní vládou jinak než jako provokace. Mezi následky, které vyvolala, patřilo i uvěznění jednoho z organizátorů.⁴⁸

2.1 Počátky slavností

Úsilí zcelit národ a poukázat na jeho historii vyústily především v poválečném období k znovuoživení hnutí i spolků. Obnova národní soudržnosti nebyla jen planými frázemi a připomínala se právě v období úpadku, nebo naopak oslavy národní hrdosti. Přestože politické události po roce 1945 vyústily v jinou historii než po roce 1918, lze vidět některé souvislosti. Mezi snahy vyzvednout ideu nového vznikajícího státu patří i úsilí pozvednout hrdost na svoji příslušnost k němu.⁴⁹

---

⁴⁶ Na tuto skutečnost mě upozornila výtvarnice a grafička Dagmar Kučerová-Lanatová.

⁴⁷ Národopisná výstava se otevřela 15. května roku 1895. Její koncepce se zaměřila na široké spektrum každodenního života venkovského lidu. V rámci zkoumání těchto oblastí byly vytvořeny výbory. Pro sběr materiálu byly využity i krajské výstavy.

⁴⁸ Jednalo se o strážnického občana a právníka JUDr. Oto Ševčíka.

⁴⁹ Tomáš Winter – Pavla Machalíková, *Jdi na venkov. Výtvarné umění a lidová kultura v českých zemích 1890-1960*, Praha 2019, s. 297-318.

První slavnosti, které se ve Strážnici konaly roku 1946, spojovaly všechny tyto intence.⁵⁰ Třídenní vystoupení souborů především v tanci a zpěvu nesla název: *Československo v tanci a zpěvu*.⁵¹ Strážničtí občané využili možnosti odkázat se na národopisnou akci „*Slovácko v písni a tanci*“ konanou v Plži u Petrova roku 1939, a to především z důvodu propagačních. Avšak hlavním důvodem, proč se slavnosti uspořádaly, byla pohnutka vybrat peněžitou částku na výstavbu kulturního domu.⁵²

Zprvu odpovědnost za pořádání akce nesl přípravný výbor I. celostátních národopisných slavností ve Strážnici.⁵³ Samotný výbor složen především z obyvatelů Strážnice zůstal nezměněn téměř až do roku 1949, kdy správu slavností zaštitilo družstvo Umění lidu.⁵⁴ Následně přešla správa pod dohled Krajského národního výboru. Organizační struktura slavností se pozměnila a vytvořilo se několik sektorů koordinovaných přípravným výborem. Přestože Krajský výbor kontroloval rozpočet a jednotlivé sekce, samotnou hybnou silou celkových slavností bylo Krajské středisko lidového umění vedené Vítězslavem Volavým.⁵⁵

Prakticky se měnil i ráz oslav. Vystoupení spíše vesnického rázu doplněno o jednotlivé soutěže ve zpěvu, tanci i přednesu se pod tíhou ideových koncepcí změnilo po roce 1948 spíše v dramatické divadelní zpracování. Lidové prvky byly izolovány a zasazeny do koncepce, která vytvářela upravený lidový folklór souznící s představou socialistického režimu. Kolektivizace se dotkla i samotného folklóru. Typickým projevem se stal stylizovaný folklórní projev, z nějž se odstranily některé religiózní náměty, které byly jinak zcela svázané s lidovými tradicemi venkova.⁵⁶ Po roce 1950 začal také výbor pořádat sjezd zemědělských družstev a zemědělských výstav.

---

⁵⁰ Václav Frolec, 30 let Strážnických folkloristických slavností, *Národopisné aktuality*, č. 2, 1975, http://na.nulk.cz/1975/2/Nr.html#fn01_15, vyhledáno dne 8. 7. 2020.

⁵¹ JK, [Jan Krist], heslo Mezinárodní folklórní festival ve Strážnici, in: Martina Pavlicová – Lucie Uhlíková, *Od folklóru k folklorismu. Slovník folklórního hnutí na Moravě a ve Slezsku*, Národní ústav lidové kultury Strážnice 1997, s. 204.

⁵² Václav Frolec – Dušan Holý – Josef Tomeš, *Strážnice 1946—1965: národopisné studie*, Brno 1966, s. 32.

⁵³ Josef Jančár, *Strážnické ohlédnutí*, Národní ústav lidové kultury ve Strážnici, Strážnice 1995, s. 41.

⁵⁴ Členské jmenování do rady bylo problematické. V roce 1949 jmenováním výboru bylo pověřeno družstvo Umění lidu v Praze, které sloužilo ke kontrole a organizaci kulturní činnosti. Ve strážnici byl zřízen správní sbor kontrolovaný daným družstvem.

⁵⁵ Martina Pavlicová – Lucie Uhlíková, *Od folklóru k folklorismu: Slovník folklórního hnutí na Moravě a ve Slezsku*, Strážnice 1997, s. 233. Viz <http://www.nulk.cz/historie-nulk/>, vyhledáno dne 11. 7. 2020. V pojmenování se zcela rozchází s názvem instituce, který Václav Frolec označil již za Ústav lidového umění. Václav Frolec, 30 let Strážnických folkloristických slavností, *Národopisné aktuality*, č. 2, 1975. Viz http://na.nulk.cz/1975/2/Nr.html#fn01_15, vyhledáno dne 8. 7. 2020.

⁵⁶ V roce 1946 se konal tradiční krojovaný průvod po mši v chrámu Panny Marie, ale v programu z roku 1949 nebyla mše už ani zmíněna.

Následovalo i pořádání přehlídky dětských souborů pod názvem „Dětská Strážnice“, která se pořádala každoročně od roku 1957 do roku 1959.

Strážnické slavnosti také podnítily zakládání národopisných souborů, které mezi sebou navazovaly spolupráci. Folklórní soubory poté vytvářely i nová pásma s motivy vyplývající z činnosti zemědělců v *Jednotných zemědělských družstvech*. Tyto tendence se projeví nejenom na reprezentaci v tanci, ale i na propagačních materiálech.

Úvahy o samotné podobě folklóru pak pronásledovaly pořadatele napříč ročníky. Jejich názory ovlivnili i představitelé krajského sboru v Gottwaldově.⁵⁷ Jejich názor jen tlumočil veřejné mínění, které požadovalo přehodnocení národopisných tendencí v rámci sběratelské činnosti.⁵⁸

2.2 Proměna lidových slavností

Přelomovým okamžikem pro *Strážnické slavnosti* byl rok 1956. Výbor snažící se zhodnotit dosavadní snahy v reprezentaci lidového folklóru prosadil do programu i mezinárodní reprezentanty, kterými se staly dva amatérské soubory z Polska a Maďarské lidové republiky.⁵⁹ Avšak mezinárodní spolupráce byla navázána o několik let později, a to především díky konferenci International Folk Music Council v roce 1962.

Každoroční pořádání slavností se postupně stávalo až komerční záležitostí. Lehké přivýdělnky organizátorů a účastníků se staly terčem kritiky v dokumentárním filmu Karla Vachka *Moravská Hellas*.⁶⁰ Právě kritika a problémové vedení dovedlo Jihomoravský krajský národní výbor k reorganizaci samotného vedení festivalu. Nově ustanovil organizační instituci Ústav lidového umění, zabývající se dokumentací a studiem folkloru.⁶¹ Jednalo se o instituci, která vznikla přejmenováním a novou reorganizací Krajského střediska lidového umění. Díky spolupráci jednotlivých souborů a samotného Ústavu lidového umění se podařilo postupně mapovat tradice jednotlivých krajů i národnostních menšin. Josef Jančár to v knize *Strážnické ohlédnutí* potvrdil, když napsal, že: „V roce 1971 se uskutečnil pozoruhodný pořad *Národy a národnosti*

---

⁵⁷ Stanislav Havlíček, *Za vyšší ideovost a umělecké mistrovství v práci souborů lidových písní a tanců: referát Stanislava Havlíčka na Krajské konferenci souborů lidových písní a tanců 3. 10. 1954 v Gottwaldově*, Kyjov 1955.

⁵⁸ Hannah Laudová, Celostátní přehlídka souborů umělecké lidové tvořivosti ve Strážnici 1952, *Český lid*, č. 39, 1952, s. 73-76.

⁵⁹ Josef Jančár, *Strážnické ohlédnutí*, Národní ústav lidové kultury Strážnice 1995, s. 72.

⁶⁰ Film vznikl jako absolventská práce roku 1963.

⁶¹ Ústav lidového umění vznikl roku 1968. Více k problematice: Martina Pavlicová – Lucie Uhlíková, *Od folkloru k folklorismu: Slovník folklórního hnutí na Moravě a ve Slezsku*, Strážnice 1997, s. 204.

socialistického Československa, v němž na strážnických pódiích vystupovaly ve větším počtu i Romské soubory“.⁶² Tato ukázka národní spolupráce souborů zcela vybočujících z běžného repertoáru otevřela možnosti dalším projektům.

Rokem 1975 se *Strážnické slavnosti* kromě svého jubilejního 30. ročníku staly i oslavou výročí osvobození Československa, kdy tak program doprovázelo bohaté zastoupení mezinárodních souborů.⁶³ Velkolepost festivalu nesla i úskalí pro další ročníky, proto se programová rada rozhodla oslovit více profesionálních folklórních souborů. Samotné rozhodnutí ovlivnilo osud slavností. Z pouhého předvedení lidových tradic nastal posun směrem k umělecky hodnotnému zážitku.

Osmdesátá léta poukázala na nové možnosti, které tkvěly ve zpracování inovativních představ o pojetí folklóru. Propojení s folkem, lidovým divadlem a bezprostředními projevy tak dotvářely představu o novodobém vnímání lidové kultury. Všechny tyto novinky neunikly ani pozornosti médií. V šíření o jejich povědomí se zasloužil i Československý rozhlas, když vysílal především hudební pořady uskutečněné v rámci festivalu.⁶⁴

Vnímání festivalu se ze strany odborné veřejnosti setkávalo s uznáním.⁶⁵ Oceněna byla jeho kontinuita v rámci samotného trvání a přínos v oblasti studia regionálních zvyků a tradic.⁶⁶ Nadále však byla v popředí otázka, jak pracovat s se současnou podobou a rozvojem lidové kultury. Podnět k zamyšlení, zda je vhodné do scénických vystoupení zapojovat i moderní inovace, vyjádřil i Josef Jančár. „*Ještě těžším vědeckým problémem je vědecky správně odpovědět na otázku, jaké prvky tradice lze integrovat do soudobých struktur společenského vývoje a jakým způsobem*“.⁶⁷

Určité přehodnocení názoru lze vypožorovat o několik let později. Odborná kritika se obracela k umělosti vytvořeného scénického projevu. Vystoupení, v nichž převažovala dramaturgická úprava nad regionálním základem, již nebyla přijatelná.⁶⁸ Vedení festivalu se rozhodlo problému věnovat a zároveň tak otevřít debatu nad vývojem lidové kultury.

---

⁶² Josef Jančár, *Strážnická ohlédnutí*, Národní ústavu lidové kultury ve Strážnici, Strážnice 1995, s. 94.

⁶³ Vítězslav Volavý, Strážnický folkloristický festival a jeho kulturně politické aspekty, in: Josef Tomeš, *Tradice lidové kultury v životě socialistické společnosti. Sborník přednášek ze symposia odboru kultury Jihomoravského KNV v Brně ve dnech 30. a 31. ledna 1973*, Brno 1974, s. 79-82.

⁶⁴ Tyto pořady byly vytvářeny známými autory jako Jiří Pavlica, Jaromír Gellnar nebo Jan Rokyta.

⁶⁵ Oldřich Sirovátka, Strážnice 1985, *Národopisné aktuality* XXII, 1985, č. 4, s. 282-285.

⁶⁶ *Ibidem* s. 284.

⁶⁷ Josef Jančár, Monografie města Strážnice a národopisný výzkum, in: *Sborník materiálů z III. semináře. Socializace vesnice a proměny lidové kultury v Jihomoravském kraji*. 31. 3.—1. 4. 1983 v Kroměříži, Uherské Hradiště 1984, s. 87-92.

⁶⁸ Kritika scénického projevu souborů pracujících jen s vyabstrahovanými částmi lidové tradice se nachází v textu: Jana Volfová – Jan Souček, Strážnice 1989, *Národopisné aktuality* XXVII, 1990, č. 1, s. 51-54.

Spolupráce odborníků a profesionálních souborů tak znovu pomáhala i v řešení této otázky. Funkce festivalu nespočívala jen ve zpracování lidových tradic. Důležité pro jeho koncepci byla i spolupráce se zahraničními soubory a znalci lidové kultury.

Přestože po velkou část své existence byl festival především pod kontrolou komunistické vlády a její propagandy, neskončil s jejím pádem. Naopak, rozvíjel se i nadále. Kooperace mezi odborníky, folklórními soubory a festivalovou radou pomohla k dosažení statutu CIOFF.⁶⁹ Mezinárodní festival ve Strážnici tak nadále každý rok podněcuje zájem široké veřejnosti i expertů.

3 Slavnosti lidového tance a zpěvu ve Strážnici

Pro prvotní slavnosti lidového tance a zpěvu zvolil přípravný výbor plakát s reprodukcí díla známého slováckého malíře a výtvarníka. Antoš Frolka byl celoživotně propojen s rodnou zemí, svým Slováckem. Narodil se do selské rodiny v Kněždubě 13. července 1877.⁷⁰ Své umělecké studium započal až v pozdějším věku pod vedením Joži Úprky.⁷¹ V jeho ateliéru si postupně osvojil techniky i způsob práce natolik, že se stal jeho asistentem. To se částečně projevilo i na jeho vlastní tvorbě.

Frolkova snaha dosáhnout akademického titulu byla několikrát zmařena.⁷² Přesto nadále pokračoval ve výtvarné činnosti, kterou obohacoval o účast na lidových slavnostech. Nejenom spolupráce se soubory, ale i zakládání spolků jeho jméno uvádělo do širšího povědomí.⁷³

Plakát, jenž výbor roku 1946 použil pro reprezentaci nových slavností, nebyl žádným aktuálním dílem. Umělec skonal roku 1935 po dlouhé nemoci, a tak se prvních oslav nedožil. Za reprodukcí, jenž výbor použil pro reprezentaci *Československa v písni a tanci 1946*, lze vidět snahu připomenout Frolkovo jméno. Jedním z dalších důvodů mohla být ekonomická hospodárnost. Frolka již jednou pro Strážnici pracoval a to roku 1928. Pro oslavy v Petrově u Strážnice vytvořil plakát k výročí *Deseti let od vzniku*

---

⁶⁹ Označení statutu Mezinárodní rady organizátorů festivalu folklóru a lidového umění.

⁷⁰ Prokop Toman – Prokop Hugo Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, svazek 1, Praha, 2000, s. 57.

⁷¹ *Ibidem*, s. 57.

⁷² Frolka se přihlásil na akademii celkem dvakrát. První akademickou zkušenost načerpal na Akademii výtvarných umění v Mnichově. Přestože trvala jen měsíc, přece jen podnítila Frolku k dalšímu uvažování nad uměleckým studiem. Tentokrát si zvolil Akademii výtvarných umění ve Vídni. V obou případech Frolkovo studium překazilo nenadále úmrtí v rodině. Dušan Holý – Ludmila Holá, *Antoš Frolka. Mezi paletou a písni*, Brno 2000, s. 19.

⁷³ Spolek, jehož byl zakladatelem a aktivním členem, byl spolkem výtvarných umělců moravských, založeným 27. 8. 1907. Antoš Frolka se stal jeho prvním tajemníkem i tvůrcem některých propagačních materiálů, především diplomů a plakátů.

Československa a osmdesáti let od zrušení roboty.⁷⁴ Jeho reprodukcí mohl výbor překonat otázku finanční. Kromě této skutečnosti se do celé věci také zapojil blízký Frolkův přítel Vladimír Úlehla.⁷⁵ Spolupracoval s přípravným výborem při předběžných poradách a byl jím i osloven pro napsání několika textů.⁷⁶ Nicméně to nebyl jediný důvod, důležitou součástí programu roku 1946 se stala i výstava SVUM s díly i zesnulých členů. Zvolení Frolkovy reprodukce tak reprezentovalo i uvedenou výstavu.⁷⁷

Samotný námět dožíněk poukazuje na oslavu konce žní a sklizené bohaté úrody.[1] Krojovanou dvojici, umístěnou do horního středu formátu, ještě lehce překrývá nadpis. Utlumená dvojbarevnost koresponduje s kresebnou předlohou. Žena sedící naproti mladému muži má na sukni položen dožínkový věnec z obilných klasů. Pravou rukou nad hlavu zvedá „čepák“ a levou rukou se opírá o srp.⁷⁸ Její tvář je vyobrazena z tříčtvrtečního profilu a vlasy ji zakrývá šátek s úvazem na cípy. Oproti ní stojící muž „sekáč“ nese na levém rameni kosu s hrabíci.⁷⁹ Jeho profil mírně zakrývá klobouk takzvaný „šmukový širák“.⁸⁰

Plakátů s obdobným použitím aplikací kresby nalezneme více. Za povšimnutí stojí plakát pro výstavu *Grafiky Maxe Švabinského ve Slaném z roku 1925*, vytvořený obdobným kresebným způsobem. Jeho námět a písmo sice již neodpovídají Frolkovu plakátu, přesto ilustruje představu, že tento typ nebyl ojedinělý.⁸¹ Náměty, ke kterým se Antoš Frolka neustále vracel, se téměř nikdy neodkláněly od lidové tematiky. Nejčastěji maluje postavy v krojích vykonávající některou z každodenních prací. Ilustruje tak právě

---

⁷⁴ Oslavy v Petrově u Strážnice se konaly 5. srpna 1928. O plakátu a jeho předloze blíže katalog: Ludmila Holá, Přehled výstav a soupis díla, in: Dušan Holý – Ludmila Holá, *Antoš Frolka. Mezi paletou a písní*, Brno 2000, s. 432-433.

⁷⁵ Prof. RNDr. Vladimír Úlehla, osobnost české etnografie a studia fyziologie rostlin vedl jako děkan mezi lety 1945—1946 Přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity a následně od roku 1946 do 1947 Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Libuše Ludíková (ed.), *70 let Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci: 1946-2016*, Olomouc 2016, s. 21, 55-56.

⁷⁶ Dopis Františka Postřehovského a Ladislava Baňoucha profesoru a děkanovi Vladimíru Úlehlovi ze dne 28. května 1946 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 2. 9. 2020.

⁷⁷ O výstavě se dovídáme v brožurě *Československo v tanci a zpěvu. I Celostátní národopisné slavnosti ve Strážnici na Moravě ve dnech 5.—7. VII. 1946* (nezpracovaný fond), archiv Ústavu lidové kultury Strážnice. Vyhledáno 2. 9. 2020.

⁷⁸ Čepák je lidový název pro keramickou nádobu.

⁷⁹ Analogicky vypadající nástroj i s popisem nalezneme v e-sbírkách Národního muzea. Kosa s hrabíci, etnografická sbírka Národního muzea v Praze. Foto: Národní muzeum v Praze, https://www.esbirky.cz/predmet/7301547_vyhledano, 2. 9. 2020.

⁸⁰ Ze soupisu Frolkova díla se dovídáme, že modelem pro kresbu byla Frolkova žena a syn. Ludmila Holá, Přehled výstav a soupis díla, in: Dušan Holý – Ludmila Holá, *Antoš Frolka. Mezi paletou a písní*, Brno 2000, s. 432.

⁸¹ Anonym, Plakát k výstavě *Grafiky Maxe Švabinského ve Slaném* pořádané tělocvičnou jednotou ve dnech 28. dubna—1. května 1925. Foto: Národní muzeum v Praze-Historický fond, Sb. plakátů, inv. č. 1281.

onu představu idylického venkova příhodami ze života, jako u plakátu *Umělecké výstavy obrazů Antoše Frolky v lázních Luhačovice 1933*.⁸²

Na plakátě, jenž vytvořil Karel Minař pro rok 1947, se uplatnila jeho znalost Hornácké oblasti. Jeho časté pobyty ve vesnici Velká nad Veličkou inspirovaly plakát *Československo v tanci a zpěvu. II celostátní národopisné slavnosti ve Strážnici 1947*. [2] Na jednoduchém pozadí je vyveden pár v kroji z oblasti Velké nad Veličkou. Samotný krojovaný pár je definován rozechvělými kresebnými liniemi. Čtyřbarevný kontrast použitý pro modelování tvarů a linií evokuje techniku litografického tisku.

V horní části plakátu Minař uvedl název a ve spodním levém okraji pak datum konání. Krojovaný pár mírně posunul směrem k pravé straně tak, aby vyniklo především gesto muže. Sama se domnívám, že toto gesto naznačuje pozvání. Mužská postava ve velickém kroji totiž mírně předstupuje před ženu, jak lze vidět v postoji i rozevlátí svrchního kabátce, přestože ji pravou rukou objímá kolem pasu. Žena vytváří dojem spíše pasivní. Její úvaz šátku „konci hore“ by sice mohl napovídat o možném statusu provdané ženy, ale je zde možnost, že šátek byl uvázan bez spodního čepce, tedy jen přímo na vlasy. Tento způsob pak mohly nosit i ženy neprovdané, čemuž by odpovídal i typ zvolené pokrývky hlavy u muže takzvaného „horňáckého klobouku s kosárky“, charakteristického pro svobodného muže.

Ve svém období je Minářův plakát spíše upomínkou na počátek slavné plakátové tvorby, především pokud jej porovnáme se soudobou filmovou produkcí.⁸³ Důvod bychom ale měli hledat spíše v zestátnění podniků a ekonomické situaci poválečného období nežli v chybějící invenci umělců. Pokud se soustředím na figurální námět, tedy krojovanou dvojici, nalézám analogii pro využití krojovaných figur na plakátech ze sokolských sletů. Příkladem může být plakát Otakara Španihela pro *XI. Vsesokolský slet v Praze* roku 1948. Zde ústřední postavu sokolského cvičence s praporem přidržují krojované postavy.⁸⁴

Pokud se zaměřím jen na kresebnou linii, nacházím analogie i v pozdějším období. S rokem 1955 přichází uspořádání Krajské spartakiády mládeže v Mladé Boleslavi. Na

---

⁸² Žena v kroji z Petrova potězkává pravou rukou vinný hrozen a levou přidržuje větev vinného keře. Antoš Frolka, *Umělecká výstava Antoše Frolky 1933 v lázních Luhačovice*, 1933. Soukromá sbírka.

⁸³ Filmové plakáty v této době využívají zcela plošného barevného tisku. Obliba ofsetu převažuje nad litografií. Postupně filmová produkce upřednostňuje až fotografický typ plakátů. V Československu oproti zemím mimo blok SSSR je určité znevýhodnění v rámci zestátnění tiskáren. Problém neexistence konkurence se projevuje na kvalitě plakátové tvorby. Blíže k tématu: Marta Sylvestrová (ed.), *Český filmový plakát*, Brno 2004, s. 37.

⁸⁴ Jedná se o zástupce územních celků. Zleva mužská postava v chodském kroji za jižní Čechy, postava v kroji z okolí Průšánek za jižní Moravu, druhá dvojice nelze zcela přesně určit, kroj třetí postavy není dobře viditelný. Pokud jde o poslední mužskou postavu, mohla by představovat oblast Slovenska.

plakátě se nachází dvojice dívek s obdobným použitím gesta rukou, které zve k účasti. Text ve spodním okraji vyvažuje svou strohostí barevnou pestrost.

Třetí ročník reprezentovala práce Bohdana Obrovského. Ústřední tančící dvojice tvoří paralelu k předcházejícímu ročníku, avšak technika, s níž autor pracoval, se odlišuje především v plošném pojednání postav.[3] Obrovský pocházel ze Starého Ranska u Chotěboře, kde se narodil 11. listopadu 1925. Věnoval se především grafické tvorbě, na kterou se cíleně připravoval již na Státní grafické škole a poté na Akademii výtvarných umění.

Rok 1949 znamená řadu přelomových událostí nejenom v historii slavností, ale i výtvarné koncepci. Nadále jsou oslovováni umělci, ale nyní již vše řídí družstvo Umění lidu v Praze. Není zcela bez věci, že právě v Praze na Vysoké škole uměleckoprůmyslové vede v této době ateliér grafické tvorby jeden z budoucích tvůrců plakátu pro rok 1949.

Antonín Strnadel často využíval při ilustrování dětských knih motivy především z oblasti Valašska.⁸⁵ Svě skici prováděl v technice akvarelu a určité prvky této techniky přenášel i do své grafické a plakátové tvorby.

Strnadel se narodil v Trojanovicích pod Radhoštěm 10. května 1910. Svě výtvarné vzdělání následně absolvoval v Praze na Akademii výtvarných umění pod vedením profesorů Jaroslava Bendy a následně Maxe Švabinského. Právě v těchto ateliérech se mohl i nadále věnovat lidové tematice.⁸⁶ Po ukončení studia vedl ateliér užité grafiky a ilustrace na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.⁸⁷

Svůj návrh na soutěž plakátu pro rok 1949 pojal atypickým způsobem. Zúročil znalost z dětské ilustrace právě aplikováním poutavých barev a typografie. Plochu formátu rozčlenil na dvě části typografické a postavu „šohaje“.⁸⁸ Typografická část v horním pravém rohu byla vyčleněna pro nadpis „*Slavnosti lidového zpěvu a tance. Strážnice*“, dolní levý roh pak pro dodatečné informace. Ústřední postava mladíka jako vlajkonoše nesoucího na žerdi prapor ověšený květinami znovu upomíná na oslavy dožíněk a průvody. Opentlení a střih kroje by mohl napovídat o možné inspirační lokalitě.

---

⁸⁵ Blíže popisuje jeho dílo kniha o dětské ilustraci. František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 346-348.

⁸⁶ Zmínku o jeho studiu lze nalézt v rámci přehledu umělců. Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, díl 2. L-Ž, Ostrava 1993, s. 496.

⁸⁷ Získal zde místo profesora a vyučoval od roku 1945.

⁸⁸ Výraz používaný pro označení svobodného muže.

Sama se domnívám, že by mohlo jít o jednu z okolních obcí u Kyjova. Porovnáváním krojových součástí lze uvažovat nad obcí Svatobořice-Mistřín.⁸⁹[4]

3.1 Od slavností k přehlídce

V období po komunistickém převratu úloha folklóru získala ještě větší prostor. Únorový převrat vytvořil určitou možnost pro studium samotné lidové kultury. Sovětský svaz právě v období přelomu čtyřicátých a padesátých let tuto tendenci oficiálně podporoval a Československo nebylo jedinou zemí, která hledala v lidové kultuře politickou oporu.

Důležité místo ve formování znalostí z oblasti lidové kultury měly právě jednotlivé spolky a soubory. Ucelení jednotlivých informací do etnografické vědy bylo nakonec možné právě díky tomuto zájmu.⁹⁰ Etnografické studie důležité pro činnost jednotlivých souborů lidových písní a tanců se dotkly i podoby Strážnických slavností. Nejen vědecká obec ale reagovala na vývoj událostí. Pozornost se mu dostává i ze strany vlády. Rostoucí zájem byl pro příští léta zároveň i problematickou otázkou.⁹¹

Navyšující se požadavky jednotlivých souborů a tlak vlády na „ideologickou adekvátnost“ se odráží i v koncepci Strážnických slavností sloužící jako platforma pro propagaci myšlenek socialistického zřízení. Dopad lze vypožorovat na heslech jednotlivých ročníků, v textech dramatických vystoupení nebo výzdobě.⁹² Další proměnou, lehce viditelnou, lze nalézat právě na plakátech. Jako součást propagačního materiálu nezaostávaly za koncepcí výzdoby ani svou návazností na ideu socialismu.

V období první poloviny padesátých let se nejčastěji setkáme s propojením slov „pokroková kulturní vesnice“.⁹³ Progresem v případě života na vesnicích mělo být zavedení modernizačních přístupů a kolektivizace majetku.⁹⁴ Propojení slavností se

---

⁸⁹ Jedná se o obec v katastru okresu Hodonín.

⁹⁰ Sama etnografie ale nebyla jediným oborem, který se formoval. Pozornost se přesunula i k etnomuzikologii a etnochoreologii. Blíže o formování etnografie jako vědecké disciplíny pojednává článek: Josef Jančár, Proměny studia lidové kultury a jejího využívání v České republice, in: Bedřich Čerešňák, *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky. Úvahy o jejím studiu a využívání*, Ústav lidové kultury Strážnice 2002, s. 39-72.

⁹¹ Rok 1950 znamenal i konec pro některé organizace a „krůžky“ nevyhovující po ideologické stránce.

⁹² Proměnu dramatických vystoupení popsal Josef Jančár. Viz Josef Jančár, *Strážnická ohlédnutí*, Národní ústav lidové kultury 1995, s. 158.

⁹³ Termín byl použit v propagační brožuře *Pořad slavností lidového tance a zpěvu. Strážnice 1951* a poté i na schůzce propagační komise v Praze 23. 5. 1952. Zápis ze schůzky propagační komise z 23. května 1952 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 2. 9. 2020.

⁹⁴ Kolektivizace byla nejsilnějším dopadem na tradiční rozdělení společenských vrstev. Ucelenou dokumentaci a informace podává kniha Petr Blažek – Karel Jech – Michal Kubálek, *Akce K: vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech: studie, seznamy a dokumenty*, Praha 2010.

zemědělskými výstavami nebo přehlídkou souborů doprovázených traktory skutečnost jen potvrzovalo.⁹⁵ Právě spojení venkova a dělnické části lidu bylo potřeba propagovat. Idealizovaná představa spolupráce a vzájemné pospolitosti je typickým znakem těchto plakátů. Pospolitosť vyjádřená radostným tancem a zpěvem krojovaných i nekrojovaných účastníků. Zapracováním postav dělníků, zemědělců, pracovníků JZD nebo i vojáků vytváří společnost, která oslavuje dožínky stejně jako osvobození.⁹⁶

O přípravu festivalu na přelomu čtyřicátých a padesátých let se staral „správný výbor“ podřízen družstvu Umění lidu.⁹⁷ Jeho součástí nadále zůstávala programová komise s výtvarnou subkomisí. Tato subkomise následně vybrala umělce, kterého požádala o návrh na plakát. Z návrhů následně jeden vybrala a ohodnotila peněžní odměnou.⁹⁸ Jakkoliv se zdá, že komise pracovala téměř autonomně, z některých dokumentů lze vyčíst, že byla často ovlivňována i vyššími politickými osobnostmi.⁹⁹

Od počátku slavností měla forma plakátů reprezentovat jejich ideu. Proto zůstával požadavek na reprezentaci neměnný. Měla jím být srozumitelnost a podnět zájmu. V padesátých letech se tato potřeba ještě více vystupňovala. Jednoznačnost, zapojení symboliky komunistické ideologie, zamezení abstraktního pojetí odpovídají požadavkům socialistického realismu. Představa „*revolučního romantismu*“ a „*spojování nejdrsnější, nejtřízlivější praktické práce s největším hrdinstvím a grandiosními perspektivami*“.¹⁰⁰

Počátek pětiletého jubilea od osvobození a pětiletého výročí pořádání strážnických slavností reprezentoval plakát Františka Hudečka.[5] Hudeček známý spíše svou tvorbou pro skupinu 42 v tomto období přešel k tvorbě zaměřující se na lidové prvky.¹⁰¹ Život velkoměst vyměnil za atmosféru vesnice, kterou znal z autopsie. Narodil se 7. dubna 1909 v Němčicích u Holešova.¹⁰² Avšak své výtvarné studium absolvoval v Praze na Uměleckoprůmyslové škole.¹⁰³ Kromě malby vytvářel i grafické práce. Důležité místo

---

⁹⁵ Fotografie pořízená z průvodu Strážnických slavností roku 1950. V čele průvodu jedou traktory, v pozadí za nimi přichází krojovaní členové průvodu. Foto: Archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici, Strážnice.

⁹⁶ Plakát pro rok 1955 ukazuje právě na oslavy výročí osvobození Rudou armádou.

⁹⁷ Družstvo bylo součástí Pražského družstva umění lidu.

⁹⁸ Výběr spadl do pravomocí výtvarné komise.

⁹⁹ V roce 1953 osobně signovala dopisy osloveným umělcům Běla Pažoutová. Běla (Albína) Pažoutová narozena 1. prosince 1892 byla aktivní politička v Komunistické sociální československé straně. Od roku 1948 zastávala post poslankyně Národního shromáždění Československé republiky.

¹⁰⁰ Ukázkou ilustrují představy příznivců socialisticko-komunistické strany. Andrej Aleksandrovič Ždanov, O nejpokrokovější literatuře světa, in: Andrej Aleksandrovič Ždanov, *O umění*, Praha 1950, s. 20.

¹⁰¹ Tuto transformaci vystihuje kniha Jiří Machalický – Martin Zeman, *František Hudeček*, Praha 2011, s. 11.

¹⁰² Jedná se o menší obec.

¹⁰³ Studium mezi léty 1928—1931. Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, díl 1. A-K, Ostrava 1993, s. 388.

mezi nimi v padesátých letech zaujímají plakáty *Výtvarní umělci k II. Všeodborovému sjezdu národní kultury 1949* a *Polská grafika. Sjezd národní kultury*.¹⁰⁴

Pro 5. ročník Strážnických slavností Hudeček zvolil podélný formát plakátu s modrým pozadím. Hlavní nápis umístil do horní čtvrtiny. Velkou část tak ponechal pro čtveřici figur umístěných podle schématu. Ve středu se nachází tančící dvojice ve slavnostním strážnickém kroji, kterou lemují dvě postavy. Po levé straně stojí žena v pracovním kroji s uvázaným šátkem.¹⁰⁵ V ruce drží typické symboly žní a zemědělství, v levé ruce snop obilí a v pravici srp. Muž na pravé straně v bílé košili, modré zástěře s jednoduchým černým kloboukem se opírá o traktor a v levici drží kladivo. Obě krajní postavy tak lze interpretovat jako představitele socialistického pracujícího lidu. Domnívám se tak na základě atributů obou postav. Atributy jako znaky ultra-levicové strany představují spojení zemědělství a techniky. Spolu s krojovaným párem tak vytváří asociaci života ve sjednocené společnosti.

Jednoznačnost symboliky postavy ženy se snopem obilí a její analogie lze hledat napříč komunistickou plakátovou rétorikou. Podobný námět lze vyzorovat na plakátě Josefa Schlesingera, *Za bohatou úrodu za mírové žně* z roku 1951 vydané Ministerstvem informací a osvěty.¹⁰⁶

O rok později se navrácí s podobnou tematikou plakát Karla Nováka, *Strážnice 1951*, jak hlásá hlavní nápis umístěný v levém spodním kompartmentu.[6] Není zde uveden název slavností jen strohý údaj o datu. Formát je pro tentokrát rozdělen jedinou postavou strážnického šohaje v tradičním slavnostním kroji v tanečním pohybu. Plošné červené pozadí Karel Novák doplnil o výjev z vesnice. Bílými a černými liniemi vytvořil výjev sklizení obilí v pravé části. Naopak v levé situoval několik snopů. Horizont pak vyplnil vesnickými domy. Realistické pojetí figury zvýrazněné jednoduchým pozadím evokuje plakáty A.I.L. Horáka a T. Bártla.¹⁰⁷

Karel Novák se roku 1951 stal členem Spolku výtvarných umělců moravských, s nimiž poté často vystavoval. Kromě studia v ateliéru figurální malby pod vedením Jakuba Obrovského a následně Karla Mináře na Akademii výtvarných umění v Praze

---

¹⁰⁴ Eva Petrová, *Neznámý František Hudeček 1931—1964* (kat. výst.), Galerie Vincence Kramáře v Praze 10. ledna—8. února 1965.

¹⁰⁵ I zde může úvaz s cípy svázanými pod bradou naznačovat status provdané ženy. Nejčastěji se s ním setkáváme u pracovních krojů, kde tvořil doplněk spíše účelný než dekorační.

¹⁰⁶ Josef Schlesinger, *Za bohatou úrodu za mírovou žatvu*, <https://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/19278-schlesinger-josef>. Vyhledáno 8. 9. 2020.

¹⁰⁷ Tvůrci těchto plakátů se podepisovali jen těmito signaturami. A.I.L Horák, *Morava Zve*, 1940. T. Bártl, *Město ztracených*, 1946.

studoval také grafickou tvorbu. Po skončení studií odešel z Prahy a usadil se v Hodoníně. Své náměty v oblasti folklóru čerpal z autopsie i ze spolupráce s folklórním souborem Dubina.¹⁰⁸ Náměty zpracovával i pro grafické plakáty *Slovácký rok v Kyjově 1957* nebo *Národopisné slavnosti v Tvrdonicích 1975*.¹⁰⁹

S následujícím ročníkem roku 1952 komise vybrala umělce zabývajícího se ilustrací dětských knih a grafikou. Antonín Rychlovský vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze mezi lety 1945-1949. Specializoval se na krajinomalbu a lidovou tematiku. Po dokončení studia v ateliéru Otakara Nejedlého se však věnoval více grafice a ilustraci dětských knih.¹¹⁰

Rychlovský vycházel z požadavků, jež kladla komise. Využil mnohohfigurální kompozice tančících postav, představující pracující lid. V popředí umístil krojovanou dvojici, jejíž kroje spadají spíše do oblastí Jihohykovska.¹¹¹ Ústřední pár obklopil několika dvojicemi z pravé a levé strany. Pravá dvojice má jednoduchý nesváteční kroj. Pokud se jedná o pár nalevo, dalo by se uvažovat nad jejich oblečením jako nad vyjádřením jejich příslušnosti spíše k městskému lidu. Tak by doplnili celkový kruh i o zástupce z řad nekrojovaných účastníků slavnosti. Obdobným způsobem lze nazírat i na mužskou postavu v pozadí oblečenou do zelené uniformy představující vojenskou hodnost. Celý kruh tančících tak může vyjadřovat pospolitost celkové společnosti. Za tanečnický se vypíná slavobrána, na bocích malovaná jihomoravskými motivy, nesoucí hlavní nápis „Strážnice 1952“ s menším podnadpisem. Podnadpis obklopuje kruh jako věnec z obilných klasů, lípových lístků a z části vytvořený z ozubeného kola zakončený pěticípu hvězdou.¹¹² Uvnitř zkratka SLUT významově určuje Strážnici 1952 jako přehlídku *souborů lidové umělecké tvořivosti*. Modré pozadí s nízkým horizontem

---

¹⁰⁸ Karel Novák se narodil v Rohatci u Hodonína 23. 7. 1915, část svého života tak prožil na jihomoravské vesnici. Proto část své tvorby věnoval právě tématice lidových tradic svého kraje. Těmto námětům se věnoval i po nástupu na AVU. Kromě výtvarné tvorby se zabýval i folklórem. Jako aktivního člen v souboru Dubina se účastnil mnoha tanečních představení. Samostatně vyhrál několik ocenění v rámci tance verbuňk. Například na slavnostech v Rohatci 1946, 1947 a o rok později na II. Celostátních národopisných slavnostech ve Strážnici.

¹⁰⁹ Ilona Tunklová, Karel Novák, in: František Kožík, *Karel Novák*, Hodonín 2015, s. 7-18.

¹¹⁰ Prokop Toman – Prokop Hugo Toman, *Nový slovník československých umělců*, svazek 2, Praha 2000, s. 385. Prokop Toman – Prokop Hugo Toman, *Dodatky k Novému slovníku československých umělců*, Praha 1955, s. 160. Dostupné na: <https://ndk.cz/view/uuid:d64bd560-5685-11e3-ae59-005056827e52?page=uuid:10e661d0-65fa-11e3-9ea2-5ef3fc9ae867>.

¹¹¹ Usuzuji tak na základě porovnání plakátu s kroji v rámci těchto knih. Jitka Matuszková, *Kroje na Podluží a Hodonínsku (odborná studie)*, Břeclav 2015. Drahomíra Stránská, *Lidové kroje v Československu I.*, Praha 1949.

¹¹² Znak nenápadně propojuje několik typických znaků pro řády udělované v rámci vyznamenání. Řád práce, na němž se nachází ozubené kolo, znak socialismu s obilnými klasy vpletenými do věnce a řád republiky, věnec z lípových lístků.

akcentuje umístění oslav do okolí strážnického zámku. Ve spodní části plakátu se nachází modrý pás s nápisem: „Ústřední přehlídka souborů lidového tance a zpěvu“.[7]

Způsob, jakým Rychlovský pracoval s pozadím, připomíná filmový plakát k filmu *Nad námi svítá* z roku 1952.¹¹³ Podobně jako u něj horizont člení formát na část s nebem a část s krajinou, kde děj filmu probíhá.

Námět krojované dvojice se znovu opakuje i o rok později. Tentokrát vítězný návrh vytvořil František Mikulka.[8] Obdobně jako Antonín Rychlovský se zabýval převážně propagační grafikou a krajinomalbou. Avšak Mikulka nestudoval na akademii ale na Zlínské škole umění.¹¹⁴

Svůj konečný návrh vytvořil z několika obrazových kompozic. Středový obraz ohraničený hnědým rámem ukazuje taneční pár v bílovském slavnostním kroji. Obraz doplňují dva další výjevy situované po jeho stranách. Výjevy ohraničují půloblouky s typickými moravskými ornamenty květin připomínající lidovou činnost *malérek*.¹¹⁵ Ornamenty pak rámuje datum konání slavností.¹¹⁶

Výjev na levé straně zpodobňuje rodinu s mladým chlapcem pozorující právě probíhající žně. Chlapec s červeným šátkem kolem krku a s kyticí v ruce zastupuje pionýrskou organizaci Československého svazu mládeže.¹¹⁷ Opačný výjev na pravé straně vyobrazuje muže s pšeničným klasem v ruce stojícím před shromážděním družstevního sjezdu. Vyobrazení zcela netypické pro plakát lákající na folklórní vystoupení a zážitek z přehlídky tance má co dočinění s požadavky předsednictva. Předsednictvo kromě barevného řešení plakátu kladlo důraz především na obsahový námět. Ten tvořila určitá hesla, jimiž se měl obsah řídit.¹¹⁸ Heslo „*Za bohatý a radostný život budovatelů družstevní vesnice*“ se tak může obracet k výjevu s mladou rodinou na levé straně. Naopak druhé heslo „*Dobře připraveni do společných žní*“ k výjevu schůze

---

¹¹³ Tento plakát vyobrazuje technické zázemí hornických dolů. Formát je rozdělen nízkým horizontem na část rudého nebe a část s pohledem na důlní věže.

¹¹⁴ Studium ukončil roku 1950 a následně pracoval pro propagační oddělení Svit.

¹¹⁵ *Malérka* označení ženy či dívky věnující se malbě moravských ornamentů. *Malérky* se podíleli na realizaci výzdoby Strážnických slavností ve formě malování typických motivů na domy a efemerní architekturu.

¹¹⁶ Stejně motivy se objevily i na slavnostních rekvizitách při průvodech a vystoupeních ve Strážnici roku 1953.

¹¹⁷ Název pionýrské organizace se po čas působení několikrát změnil.

¹¹⁸ Dopis Karlu Nováku od předsedkyně výboru poslankyně Běly Pažoutové ze dne 27. ledna 1953 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury Strážnice. Vyhledáno 26. 6. 2020.

na straně pravé.¹¹⁹ Obě hesla navazují na program celkových slavností a jejich reprezentační rétoriku.¹²⁰

V dalším ročníku slavností propagační komise od těchto požadavků upustila a dala možnost volné invenci. Pro devátý ročník 1954 František Bezděk vytvořil plakát inspirující se ročníky počátečními.[9] Obdobným způsobem jako Antoš Frolka nebo Karel Minář využil jednobarevného pozadí.

Kompozice tančícího krojovaného páru z Velké nad Veličkou evokuje plakát Karla Minaře. Stejně jako on, Bezděk použil obdobnou krojovanou dvojici jen zachycenou při tanci. Šohaj s „*hornáckým kloboukem s kosárky*“ ve slavnostním kroji se obrací čelem k dívce natolik, až vynikne vyšívaná zádová část vesty. Dívka se obrací k tančícímu muži z ánfasu. Vlasy ukryté pod šátkem „*konci hore*“ a pohled k zemi vyvolává pocit dívčí nesmělosti. Domnívám se, že Bezděk zpodobnil svobodný pár při tradičním tanci typickém pro Hornáckou oblast. V rámci typografie se odlišuje od předešlých prací. Hlavní nadpis „Strážnice 1954“ umístěný v horní části je psán majuskulním písmem, naopak ve spodní části je název slavností a datum konání minuskulou.¹²¹

Typ písma i detailní zpracování obou postav napovídají o určitém lpění na detailu. František Bezděk se jako ilustrátor a vyučený malíř dekorací často podílel na realizacích rekvizit.¹²² Mimo svou činnost malíře dekorací vystavoval i obrazy pod Svazem československých výtvarných umělců. Spolu s dalšími malíři, kteří se následně také podíleli na tvorbě plakátů pro *Strážnické slavnosti*, Vladimírem Vašíčkem, Vladislavem Vaculkou i Františkem Mikulkou jej pojila nejedna výstava.

Rokem 1955 se praxe objednávání plakátů změnila. V listopadu předešlého roku, kdy komise už začala pracovat na přípravách, došlo k obratu. Tajemník Strážnických slavností oslovil Svaz československých výtvarných umělců v Praze, aby s nimi dojednal spolupráci při realizaci plakátu pro rok 1955. Svaz československých výtvarných umělců

---

¹¹⁹ Ibidem.

¹²⁰ Jedním z bodů programu byla „*zemědělská výstava a výstava kulturního života kulturní vesnice*.“ Celkový program lze dohledat v brožuře *Strážnice 1953* (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 7. 2020. Nebo v knize Josefa Jančára, *Strážnická ohlédnutí*, (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici, Strážnice 1995, s. 155.

¹²¹ Podobnou typografickou sazbu použil Antoš Frolka v rámci pohlednic nebo ilustrací k slováckým písním.

¹²² Michal Plánka, *Výstava moravských výtvarníků* (kat. výst.), Krajská galerie v Gottwaldově, 24. únor—31. březen 1957.

měl zajistit soutěž na plakáty a ustanovit jejich podmínky.¹²³ Z dalšího dopisu v lednu roku 1955 vyplývá, že celá věc byla převzata Krajským svazem výtvarných umělců v Gottwaldově.¹²⁴ Ten následně doporučil umělce, s nimiž měla výtvarná komise navázat spolupráci. Čtyři umělci, Josef Kousal, Jan Kobzář, Jaroslav Frýdecký a Břetislav Polišenský měli předložit skicu plakátu. Poté výtvarná komise s externím členem, jimž měl být člen SČSVU Gottwaldov, následně měla vybrat realizovatelný návrh.¹²⁵ Ze zápisu ze schůze předsednictva ale máme informace, že návrh podali i nejmenovaní umělci Karel Minař, František Mikulka a František Bezděk. Kromě této skutečnosti zaslali návrh z umělců jmenovaných SČSVU v Gottwaldově jen Jaroslav Frýdecký a Břetislav Polišenský.¹²⁶

Desátý rok od konce války se stal významným jubilejním ročníkem, proto komise spolupracovala se Svazem československých výtvarných umělců a jeho Krajským střediskem v Gottwaldově. Návrh pro ročník 1955 nebyl produktem spolupráce s některým z umělců ze Svazu ČSVU. Znovu se na něm podílel Karel Minař, autor plakátu pro II. Národopisné slavnosti ve Strážnici 1947.

Slavnosti roku 1955 měly ráz i oslav výročí osvobození. Určujícím heslem „*Osvoboditelům dík, radostný život všem, světu mír*“ komise i výbor určovaly hlavní námět plakátu.¹²⁷ Ten se odrazil v kompozici.

Většinu formátu zaplnily postavy v krojích, ale hlavním aktérem děje odehrávajícího se na plakátě se stal voják.¹²⁸ Dle odznaků, Řádu rudé hvězdy na své pravé straně hrudi, Řádu rudého praporu a medaile za odvalu na jeho levé straně lze usuzovat na válečného hrdinu. Svým pohledem směřuje k dívce v kroji z Podluží.¹²⁹ Ta

---

¹²³ Dopis tajemníka programové rady Strážnických slavností Ladislava Baňoucha Svazu československých výtvarných umělců z 11. listopadu 1954 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 6. 2020.

¹²⁴ Dopis z 19. ledna 1955 Ladislava Baňoucha Svazu výtvarných umělců v Gottwaldově dokonce jmenuje heslo, jímž se mají výtvarní umělci pro návrh řídit. Dopis Ladislava Baňoucha Krajskému svazu výtvarných umělců Gottwaldově ze dne 19. ledna 1955 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 6. 2020.

¹²⁵ Členi SČSVU Gottwaldov jmenováni do úzkého výběru: Josef Kousal, akademický malíř z Gottwaldova, Jan Kobzář, akademický malíř z Jasenné, Jaroslav Frýdecký, grafik z Tlumačova, Břetislav Polišenský, grafik v Gottwaldově. Dopis Svazu československých výtvarných umělců krajského střediska v Gottwaldově z 19. ledna 1955 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 6. 2020.

¹²⁶ U Břetislava Polišenského lze z korespondence vyčíst i účtovanou částku za objednanou skicu a realizaci případného plakátu. Skica byla oceněna na 500,- Kčs a plakát 1500,- Kčs.

¹²⁷ Pozdrav z vlasti zaslán pro Československé velvyslanectví v Bukurešti ze dne 24. května 1955 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 17. 9. 2020.

¹²⁸ Podzemní bojové jednotky. Příslušnost určena dle nárameníků na uniformě.

¹²⁹ Tento kroj má neobvyklou zvláštnost ve vázání čepce.

mu nabízí chléb, špek a pálenku na malovaném podnose, který drží v rukou. Do výjevu zasahuje čtveřice *šohajů* v pozadí představující muzikanty. [10]

Na plakátu nápadně razí rudé pozadí. Určitě není náhodou zrovna tento typ. Kromě psychologického hlediska účinku červené barvy na vnímání recipienta jím může být také tematický podtext. Nejen tedy výběr krojů z Podluží, které také mají tuto barevnost, ale i pozadí má sekundární význam. Rudá barva jako barva Rudé armády osvoboditelů. Pokud se zaměřím na typografickou část, ani ta není typickou. Nadpis „X. Strážnice“ vložený do spodní části formátu překrývá částečně figury. V horní části tomu už tak není. Připomínka výročí se zde objevuje v rozmístění datumu. Rok „1945“ jako ukončení války, „18.-19. června“ tedy datum slavností a „1955“ vyjadřující jubilejní ročník jejich konání. Volba pozadí i určitá hravost v rozmístění datumu vytvořila poutavý plakát.

Po velkých oslavách roku 1955 X. výročí od osvobození Rudou armádou nastala znovu změna v zadání plakátu. Pro rok 1956 byl přímo vybrán umělec, který měl zpracovat jeho návrh. Jisté jednání komise se projevilo i v odmítnutí návrhů od jiných umělců.¹³⁰ Komise objednala plakát u Karla Svolinského, kterého ve stejném roce stát vyznamenal čestným jmenováním zasloužilého umělce.

Kromě praxe v ilustrační a grafické tvorbě Svolinský věděl mnohé o divadelní scéně. Navrhoval několik inscenací pro Národní divadlo i Janáčkovu divadlo v Liberci. Inscenace s lidovou tematikou tedy pomohly vytvořit základ k práci s folklórními motivy a ornamenty.¹³¹

Kompozice plakátu 1956 nevariuje typy předešlé. Autor nenavrhuje pár v tanečním pohybu. Využívá jen portréty, tváře mladé dívky s opentlenou a ověncenou hlavou. Ta s mírně pootvřenými ústy rámovanými červenými rty vyvolává představu určitého vzrušení a očekávání. Modré oči se upírají do dálky a kontury obličeje mají stejnou barvu jako část červeného pozadí. Malíř využil trojbarevnosti. Základem pro kontury obličeje a pentlení se mu staly červená a modrá stejně jako pro písmo.[11]

Svolinského práce pro grafické plakáty svým způsobem připomínají jeho práce ilustrační. Podobně jako pro Strážnici pracoval na plakátě festivalu lidového zpěvu a tance na *Slovanské výstavě zemědělské v Praze 1948* nebo k filmu *Strakonický dudák*

---

¹³⁰ Dopis Ladislava Baňoucha soudruhu Josefu Beneši. V dopise se tajemník Ladislav Baňouch omlouvá výtvarnému umělci za nedopatření, kdy se zpožděním odpověděl na jeho zasláný návrh. Upozornil umělce, že pro rok 1956 návrh už zpracoval Karel Svolinský jmenovaný výborem. Dopis ze dne 9. března 1956 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 6. 2020.

¹³¹ O práci pro divadelní inscenace se zmiňuje: Jiří Kotalík, *Karel Svolinský výběr z díla* (kat. výst.), Jízdárna Pražského hradu Praha, 1982. Jarmila Konečná, *Karel Svolinský: režisér a scénograf*, Praha 1979.

z roku 1955.¹³² Pro jeho dílo má podstatný význam i symbolika květin a idealizovaná představa ženy či dívky.¹³³

Následující rok naopak komise chtěla využít možnosti spolupráce s Uměleckoprůmyslovou školou v Uherském Hradišti.¹³⁴ Avšak soutěž, jenž měla probíhat mezi jejími studenty, nakonec nebyla realizována. Sekretariát výboru tak přistoupil k samostatnému jednání a uspořádal soutěž na plakát a znak Strážnice 1957.¹³⁵ Pro rychlejší realizaci oslovil úzký okruh výtvarných umělců.¹³⁶ Mimo jednání sekretariátu ale výbor navrhl i použití reprodukce z díla Antoše Frolky nebo Joži Úprky.¹³⁷

Složitá komunikace mezi výborem a dalšími orgány zajímajícími se o realizaci slavností vyvolala zmatek. Do jednání jako další aktér zasáhlo Ministerstvo školství a kultury, a to pověřením vytvoření návrhu na plakát bez vědomí výboru.¹³⁸

Postoj programové komise v této situaci byl víceméně pasivní. Přijala dodatečně skicu do úzkého výběru soutěže, avšak následně vybrala skicu od Věry Fibichové.¹³⁹ Toto rozhodnutí eliminovala Ústřední komise Strážnice 1957, když upřednostnila na doporučení Ministerstva školství a kultury návrh Josefa Flejšara.¹⁴⁰

---

¹³² Plakát pro *Slovanskou zemědělskou výstavu* blíže: Josef Glivický, *Karel Svobinský malá a uživatelská grafika* (kat. výst.), Dům umění Brno 9. 1.—8. 2. 1976.

¹³³ „V celé své tvorbě (přířkl) dívce a ženě jako symbolu a poetické složce skutečnosti... téma ženy v různých úkolech a vztazích... je zřejmé, že umělec v ní právem spatřuje... udržovatelku života a národa a představitelku lidské poezie a krásy.“ František Holešovsky, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 354-356.

¹³⁴ Zápis ze zasedání výboru Strážnice 1957 konané 8. ledna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 6. 2020.

¹³⁵ Což potvrzuje dopis Věře Fridrichové od Ladislava Baňoucha a Vítězslava Volavého. V dopise jsou uvedeny podmínky soutěže, honoráře i parametry velikosti návrhů. Dopis Věře Fridrichové z 19. ledna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 29. 7. 2020.

¹³⁶ Výbor jmenoval Františka Mikulku, Františka Bezděka, Zdeňka Crhu a Věru Fibichovou. Jmenování uvedeno v zápisu schůze výboru Strážnice 1957 konané 23. ledna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 6. 2020.

¹³⁷ Zápis ze schůze výboru Strážnice 1957 konané 20. února 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 6. 2020.

¹³⁸ Do složité byrokratické smyčky se výbor dostal i díky Ministerstvu školství a kultury. Samostatně jednající ministerstvo objednalo návrh plakátu pro Strážnici 1957 u Josefa Flejšara. Tato skutečnost byla výboru sdělena až 6. března 1957. Návrhy, jenž měl výbor k dispozici, však byly hodnoceny lépe než dílo Josefa Flejšara, přesto byl výbor nucen celou věc znovu projednávat s Ústřední komisí a Ministerstvem školství a kultury. Zápis ze schůze výboru Strážnice 1957 konané 6. března 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 27. 6. 2020.

¹³⁹ Zápis výboru z 6. března uvádí, že pro návrh Fibichové hlasovala většina programové komise. Zasedání výboru Strážnice 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 28. 7. 2020.

¹⁴⁰ K úplnému uzavření tohoto sporu došlo před 10. dubnem 1957. Dotvrzuje to konstatování „plakát bude podle návrhu s. ak. mal. Flejšara.... distribuce bude provedena ministerstvem školství a kultury, které rovněž uhradí náklady“. Zápis ze zasedání výboru Strážnice 1957 konané 10. dubna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 28. 7. 2020.

Jeho návrh pro rok 1957 se soustředil na postavu tančícího šohaje. Figura tvořená expresivními liniemi a barevnými tahy vytváří dynamiku pohybu. Tmavá barevnost dává vyniknout bílé košili a tváři mladého muže. Stejně jako pentle na kroji, tak i nápis „Strážnice“ v levém spodním okraji má podobnou barevnost.[12] Flejšarův smysl pro až kaligrafickou malbu je zde zcela evidentní. Nicméně tento způsob tvorby grafikovi nebyl nijak cizí. Josef Flejšar vystudoval Vysokou uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Se strážnickými plakáty jej spojuje už jeho profesor a vedoucí ateliéru Antonín Strnadel.¹⁴¹ Po absolutoriu prošel několika ateliéry zabývajícími se reklamou a následně vstoupil do družstva *Tvar* poté do *Propagační tvorby*. Ve stejném roce, kdy navrhl plakát, se stal také zakladatelem *Bilance*, tvůrčí skupiny Umělecké besedy.¹⁴²

I když plakát nebyl komisí zprvu vybrán, přesto si našel i určité zastánce. Flejšarovy plakáty vždy určitým způsobem propojují typografii, spontánní kresbu a v ní především důraz na linie. Tomuto způsobu práce se přibližuje i tvorba Františka Kardouse. Jeho plakát pro divadelní představení *Richarda III.* z roku 1957 také využívá konturování liniemi.

Řešení nenadálých situací v rámci objednávek plakátu si vyžádalo velkou pozornost, ale nebylo jediným problémem, který se vyskytl. Propagační komise v květnu 1957 musela čelit další překážce. Jednalo se o zakázku na grafickou úpravu propagačního materiálu, jenž měl realizovat údajný distributor Českého fondu výtvarných umění v Praze. Tato objednávka nikdy nebyla realizována, protože Český fond výtvarných umění stejně jako Svaz výtvarných umělců prokázal, že údajný distributor byl v konečném důsledku soukromým podnikatelem.¹⁴³

I tato nečekaná situace měla za následek zvolení odlišného přístupu v následujícím roce. Pro rok 1958 zvolila komise grafický plakát dvou autorů, Františka Kopence a Oldřicha Rakovce, vytvořený technikou fotomontáže.¹⁴⁴ Tento typ plakátu měl svá východiska v propagačních materiálech Československého pavilonu *Světové výstavy*

---

¹⁴¹ Autor plakátu pro ročník 1949.

¹⁴² K osobnosti Josefa Flejšara blíže: Marta Sylvestrová, *Svět hvězd a iluzí – český filmový plakát 20. století* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně, 2002. Marta Sylvestrová – Karel Aubrecht, *Katalog výstavy k 85. narozeninám Josefa Flejšara* (kat. výst.), Praha 2007. Josef Raban, *Josef Flejšar*, Praha 1962.

¹⁴³ O podvodu se dovídáme z korespondence mezi Českým fondem výtvarných umělců (ČFVU) a sekretariátem Strážnice 1957. Korespondence mezi ČFVU a Vítězslavem Volavým z 10. května 1957. Archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 28. 7. 2020. Odsouzení podvodného jednání skrze dopis údajnému distributorovi ČFVU Václavu Horkému od výboru pobočky Svazu československých výtvarných umělců v Gottwaldově 1957 ze dne 10. května 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 28. 7. 2020.

¹⁴⁴ Autor fotografie Oldřich Rakovec spolupracoval s Františkem Kopencem na grafických úpravách.

v Bruselu 1958.¹⁴⁵ Snaha aktualizovat výtvarnou scénu novými přístupy tak pronikla i do sféry lidových slavností ve Strážnici. Plakát sice nespĺňuje pastelovou barevnost, ale využívá komplementární kontrast červené a zelené barvy.

Tančící dvojice přejatá z fotografie na plakátě vytváří ústřední bod. Černobílý pozitiv doplnil barevné pozadí. Hlavní nadpis „Strážnice“ se barevně rozděluje v horní části formátu. Písmena *AŽ* vyvedené v zelené barvě a podložena žlutým nepravidelným obdélníkem vystupují před ostatní červená písmena. Stejně hravě vyznívá i rok ve spodní části plakátu. Žlutá číslice osm, zdůrazněna znovu žlutozeleným trojúhelníkem vyčnívá z červené řady číslic. Oproti tomu datum 22., 27.-29. června zůstalo černé tak, aby korespondovalo s fotomontáží.[13]

Analogické práce vidím v některých reklamních plakátech, které byly ovlivněny takzvaným bruselským stylem. Například *Reklama III.* od Václava Paty z roku 1957 nebo *Velká cena EXPO 58 Triumf pracujících ČKD Blansko.*¹⁴⁶

Grafický styl prezentovaný na *Světové výstavě v Bruselu 1958* z velké části otevřel možnosti pro nový typ tvorby. Dělivé linie, barevné kontrasty a fotomontáž využili grafici Zdeněk Kleindienst, *Paprsek ve tmě*, 1960 nebo Karel Pánek – Ctibor Rybár – Jan Novotný, *V Rytmu krásy a radosti*, STN, Praha 1960.¹⁴⁷

Nicméně pro Strážnické slavnosti již tento styl nenašel v následujícím ročníku uplatnění, pro další ročník programová komise znovu spolupracující s Ministerstvem školství a kultury vybrala návrh kresebného charakteru.¹⁴⁸ Výbor se vrátil k objednavce ustálených vzorů tančících dvojic v krojích a pro rok 1959 vybral plakát Františka Bezděka.¹⁴⁹

Námět se odlišoval jen v technice malířského rukopisu. Bezděk se obrátil na inspiraci pro svůj návrh do Podluží rovněž jako Karel Minář. Bílé pozadí plakátu s lehkou

---

¹⁴⁵ Mezi významné grafiky tohoto období se řadí Adolf Hoffmeister a Václav Pata. Adolf Hoffmeister realizoval propagační materiály pro *Světovou výstavu v Bruselu 1958* s názvem *Jeden den v Československu*, kde použil fotografie Hradčan doplněné o kresby rodiny turistů. Adolf Hoffmeister, *Jeden den v Československu*, Praha 1958. Václav Pata vytvořil grafický návrh na obálku časopisu *Reklama*, č. 1, 1957. Při této práci využil stylizovaných asymetrických tvarů plošného charakteru. Václav Pata, *Reklama*, č. 1, Praha 1957. Po *Světové výstavě v Bruselu 1958* se uplatnila pestrá barevnost vyvolávající dojem roztržitosti a pohybu, především na propagačních materiálech.

¹⁴⁶ Václav Pata, *Reklama III.*, 1957, č. 1, Moravská galerie v Brně. Anonym, *Velká cena EXPO 58, Triumf pracujících ČKD Blansko*, 1958, Moravská galerie v Brně.

¹⁴⁷ Blíže Marta Sylvestrová, Bruselský styl a grafický design, in: Daniela Kramerová – Vanda Skálová, *Bruselský sen, Československá účast na světové výstavě Expo 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*, Praha 2008, s. 306-309.

¹⁴⁸ Zápis schůze výboru konané 1. dubna 1959 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury Strážnice 1959. Vyhledáno 28. 7. 2020.

¹⁴⁹ František Bezděk byl autorem plakátu pro Strážnické slavnosti roku 1954.

akvarelovou malbou připomíná skicu. Taneční dynamiku páru vyjádřil Bezděk vlajícími pentlemi a rozvířenými liniemi dívčiny sukně s *fěrtochem*. Černé detaily ladí s hlavní nadpisem „Strážnice“ umístěným nad dvojicí a podnadpisem pod ní. Naopak rok 1959 vyvedený červenou se shoduje v barevnosti s krojem mladíka.[14]

S rokem 1959 po určitou dobu přestává komise využívat tohoto opakujícího typu. Oslovuje umělce spíše s požadavkem na grafickou úpravu. Realismus se tak vytrácí a nastupují abstraktní metafory a alegorické symboly. Ty vytvářejí z plakátů až hádanky. A i když divák často nad jejich smyslem nijak nepřemýšlí, dokáže jej vyčíst a propojit s představou folklórních slavností.

3.2 Od jubilea k jubileu

Pro patnáctý ročník konání Strážnických slavností roku 1960 komise požadovala odlišný přístup v uměleckém pojetí. První kolo vypsané soutěže dopadlo neúspěchem. Striktnost poroty se projevila neudělením hlavní ceny.¹⁵⁰ Porota apelovala na užší okruh umělců, aby předložili nové návrhy do 15. března 1960.¹⁵¹ Cenu na doporučení poroty předal štáb až v dalším kole. Kromě vítězného grafického plakátu Františka Bělohávka štáb schválil i čestné pozvánky pro „*hosty I. kategorie KSLK*“ od stejného umělce.¹⁵² Tisk zajistilo Ministerstvo školství a kultury a distributorem měl být orgán KSLK. Do distribuce plakátů zasáhlo i Ministerstvo dopravy, když navrhlo „*propagaci Strážnických slavností ve vlacích a nádražních kulturních střediscích*“.¹⁵³

František Bělohávek použil na svůj vítězný návrh motiv paličkované krajky, z něž vytvořil podobu houslí. Na hlavě houslí sedí ptáček, tradiční symbol zpěvu. A pod ním se nalézají mašle tvořené paličkovanou krajkou s pěticí stuh poletujících kolem. Červené pozadí kontrastuje s bělostí krajky. Tu navíc zvyšuje i tmavší odstín červené přímo pod ní. Nápis „Jubilejní Strážnice“ umístěný kolmo na levém okraji má dvojbarevné řešení. Černou na slovo „Jubilejní“ použil stejně jako Bezděk i pro rok „1960“, jenž je umístěn na horní levé straně. Datum „16.—17. VII 1960“ naopak zaujímá pozici na straně pravé.[15]

---

¹⁵⁰ Porotou nadále zůstávala programová komise.

¹⁵¹ Mezi oslovenými umělci byli Kořínek, Beneš a Bělohávek. Zápis ze schůze výboru konané 24. února 1960 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 28. 7. 2020.

¹⁵² Zápis ze schůze štábu Jubilejní Strážnice 1960 konané 23. března 1960 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 28. 7. 2020.

¹⁵³ *Ibidem*, s. 2.

Pokud se na návrh zadívám pozorně připomíná spíš grafické řešení známek nebo ex libris. Což odpovídá i tvorbě Františka Bělohávka. I když nestudoval uměleckou školu nebo akademii, jeho obor, který si zvolil, měl s výtvarnou prací mnoho společného.¹⁵⁴ Věnoval se ilustrační tvorbě stejně jako práci na reliéfech nebo návrzích na městské znaky. Plakát *Jubilejní Strážnice* nebyl nicméně jeho prvním ani posledním dílem. V následujících letech spolupracoval s divadlem Oldřicha Stibora v Olomouci. Pro něj vytvořil například plakát *Antigony*.¹⁵⁵ Avšak práce až v metaforické rovině vyjádření nevytvářel jen on. Stejně zástupné symboly používal i Stanislav Kovář například na plakátu pro *I. Celostátní výstavu československé bižuterie* z roku 1959.¹⁵⁶ Pokud se soustředím na námět, obdobným způsobem zpracoval návrh na plakát *pro I. Československou výstavu hudebních nástrojů* Josef Flejšar už roku 1955.¹⁵⁷ Hravá symbolika přešla i do následujícího ročníku. Navíc byla obohacena o znalosti takzvaného bruselského stylu.

Propagační komise o rok později byla sjednocena nad názorem, že do soutěže by se měli zapojit i národní umělci Karel Svolinský a Věra Fridrichová. Tentokrát součástí grafického plakátu měl být i plakát pro dětskou Strážnici 1961. Štáb Strážnice 1961 o tomto návrhu jednal a jednoznačně jmenoval dva národní umělce, jenž zařadil do úzkého výběru.¹⁵⁸ Na podmínky soutěže znovu dohlížel Krajský národní výbor v Brně.¹⁵⁹ Výběr akademického malíře nakonec ukázal orientaci výboru spíše do vlastních řad. Vybraný umělecký návrh patřil Vojtěchu Štolfovi, akademickému malíři z Brna a zároveň členu komise pro výzdobu.¹⁶⁰

V dubnu téhož roku štáb ukládá propagační komisi, aby jednala po možné propagaci i v jednotlivých závodech prostřednictvím závodních klubů Revolučního odborového hnutí ZK ROH. Novým cílem nemělo být ale jen Československo. Propagační úsek se měl soustředit i na jednání s Československou dopravní a cestovní

---

¹⁵⁴ František Bělohávek v letech 1945-1949 studoval na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Zbyšek Malý – Alena Malá, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2001 IV.*, Ostrava 2001, s. 124.

¹⁵⁵ František Bělohávek, *Antigona*, Divadlo Oldřicha Stibora Olomouc, 1965, <https://www.terryhponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/6704-belohlavek-frantisek>. Vyhledáno 19. 9. 2020.

¹⁵⁶ Přístupné na <https://www.terryhponozky.cz/plakaty/parametr-4-rok-vzniku-plakatu/106-1950>.

¹⁵⁷ Přístupné k porovnání na <https://www.terryhponozky.cz/plakaty/parametr-4-rok-vzniku-plakatu/106-1950>.

¹⁵⁸ Zápis ze schůze štábu Strážnice 1961 konané dne 15. února 1961 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 13. 8. 2020.

¹⁵⁹ Ibidem, s. 2.

¹⁶⁰ Zápis ze schůze štábu Strážnice 1961 konaný 25. dubna 1961 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 13. 8. 2020.

kanceláři ČEDOK.¹⁶¹ Kromě této skutečnosti byl výbor stále zatížen odpovědností za ideovou koncepci. Kontroly probíhaly nejenom v oblasti pořadů a průvodů ale i výstav.¹⁶² Kritika ze strany KNV v Brně se snesla na jednotlivé komise hned po uskutečnění slavností roku 1961. KSLU vyčítalo především programové komisi její zpožděné jednání a nepřipravenost na realizaci tisku propagačních materiálů.¹⁶³

Vojtěch Štolfa zvolil jako hlavní symbol plakátu krácejícího kohouta. Jeho obrysy tvoří černá konturovací linka a barevnost peří zastupují částečky barevných polí. Nad ním ve dvou barevně odlišných polích se vznáší slunce a měsíc. Obě pole napodobují komiksovou bublinu. Spodní část formátu je věnována typografii. Nadpis „Strážnice“ s červeným polem pod *S* a rok 1961 se žlutým podbarvením.[16]

Myslím si, že symboly dne a noci se mohou vztahovat k náplni programu Strážnických slavností, jejichž část se nazývala „nokturna“. Tyto programy se odehrávaly převážně v noci.¹⁶⁴

Vojtěch Štolfa nebyl jen autorem plakátu pro ročník 1961. Byl nominován na hlavního grafika návrhu pro Strážnici 1962.¹⁶⁵ Tentokrát si zvolil trojici symbolů, které na plakátě uplatnil. Symbol chodidla, houslového klíče a holubice. Části propojil tak, aby vytvořil jednu celistvou formu. Houslový klíč vytváří trup stylizovaného těla holubice. Podkladem pro ni je červené chodidlo konturované silnou černou linkou. Jednoduchost symbolů napomáhá jejich čtivosti. V první řadě je zde symbol nohy významově přiřazený k pohybu a tanci. Naopak houslový klíč k hudbě a holubička s pootevřeným zobáčkem ke zpěvu. Všechny části tedy vypovídají o hlavním poslání Strážnice. Štolfa si toho byl dobře vědom, a tak potlačil písmo a nápisy rozmístil ve zmenšené formě okolo.[17]

Často se stávalo, že propagační komise musela několikrát opakovat schůzi pro vybrání návrhu. Především pokud návrh jí už vybraný byl vrácen MŠK jako neadekvátní. V některých případech tak improvizovaně oslovovala umělce již s ní spolupracující.¹⁶⁶

---

¹⁶¹ Ibidem, s. 3.

¹⁶² V zápisu schůze z května roku 1961 se dovídáme, že štáb upomíná středisko lidového umění, aby vypracovalo ideový námět výstavy lidových nástrojů. Zápis schůze štábu Strážnice 1961 konaný 12. května 1961 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 13. 8. 2020.

¹⁶³ Krajské středisko lidového umění především komisi vyčítalo, že nezajistila pro tisk dostatek papíru.

¹⁶⁴ Josef Jančár, *Strážnická ohlédnutí*, Národní ústav lidové kultury ve Strážnici Strážnice 1995, s. 158.

¹⁶⁵ Zápis ze schůze výboru slavností lidového tance a zpěvu Strážnice 1961 konané dne 25. dubna 1961 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 7. 2020.

¹⁶⁶ Problém nastal při tvorbě plakátu Zdeňkem Hyblerem. Jeho návrh byl při posouzení označen za nevyhovující. Komise tak oslovila umělce pracujícího na propagačních páslech – Jaroslava Sůru.

Tato situace nastala i v roce 1963, kdy místo malíře doporučeného Českým fondem výtvarných umělců byl vybrán autor pracující na propagačních brožurách a pásech.¹⁶⁷

Jaroslav Sůra své vzdělání získal na Státní grafické škole v Praze a následně na Vysoké škole uměleckoprůmyslové pod vedením Karla Svolinského.¹⁶⁸ Grafická tvorba Sůry obsahuje až přes šest set známých položek, přesto právě Strážnické plakáty patří ještě do období zcela jedinečného v Sůrově tvorbě. Převážná část Sůrova díla se zakládá na černobílé barevnosti. U Strážnických plakátů tomu bylo jinak. Spadají totiž do období šedesátých let.¹⁶⁹

Návrh roku 1963 tvořily z velké části černé kontury naznačující obrysy houslí a trojice valašských sekyrek. Ty horizontálně překrývají hmatník. Housle i sekyrky s barevnými úseky bílé, modré a žluté barvy kontrastují s červeným pozadím. V části ozvučné desky umístil Sůra dvě stylizované květiny. Typografické řešení napovídá mnohé o Sůrově vazbě na kaligrafii.¹⁷⁰ Nápis „Strážnice“ umístěný vertikálně vyvažuje horizontálně umístěný rok „1963“. Zvláštností na umístění roku je jeho zrcadlové převrácení.[18]

Obrysy, které překrývají barevné plochy, vytvářejí definované formy předmětů. Takový způsob práce s grafikou nacházíme i u Jiřího Balcara na plakátě *Bílá velryba* z roku 1960. Sůra nadále konturování využil i na plakátě pro film *Život bez kytary* z roku 1962.

ČFVU následující rok opakovalo výzvu Krajskému středisku lidového umění, aby vybrala výtvarného umělce na základě jejich doporučení. KSLU tuto nabídku rezolutně odmítlo.¹⁷¹ V korespondenci s ČFVU o měsíc později místo grafického plakátu dojednává jiné propagační materiály a podmínky jejich schválení.¹⁷²

---

¹⁶⁷ Ministerstvo školství a kultury spolu s Krajským střediskem lidové kultury Strážnice ohodnotili Sůrova práci a za návrhy na celostátní plakát mu vyplátili 3 052,80 Kčs,-. Dochovaná faktura 309/VS-5/63 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 13. 8. 2020.

¹⁶⁸ Marta Sylvestrová, *Svět hvězd a iluzí in – český filmový plakát 20. století* (kat. výst.), Brno 2002.

¹⁶⁹ V rozhovoru s Jaroslavem Sůrou a jeho manželkou uvádí Sůra, že pro černobílou kombinaci barev se rozhodlo po kritice jeho díla. Více Břetislav Ditrych, Černobílá znamení. Rozhovor s Jaroslavem Sůrou, *Host, září*, č. 7, Brno 2007, s. 103-105.

¹⁷⁰ Sůra popsal své studium písma a jeho typologie u Karla Svolinského v textu pro Radanu Lencovou. Radana Lencová, *Rozhovory o písmu rukopisném*, Praha 2007, s. 43.

¹⁷¹ ČFVU zaslalo dopis 27. ledna 1964. Doporučovalo k výběru dva umělce Rajlichu a Včelaře. V odpovědi ze dne 17. 2. 1964 KSLU udalo důvod nepřijetí návrhu kvůli ještě neprojednanému jmenování všech členů propagační komise (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 13. 8. 2020.

¹⁷² Dopis ČFVU pro KSLU ve Strážnici z 31. 3. 1964 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 13. 8. 2020.

Plakát pro ročník 1964 KSLU objednalo znovu u Jaroslava Šůry. Tentokrát se hlavním námětem stal stylizovaný ptáček sedící na květině. Formát byl volen na šířku. Nápis „Strážnice“ a rok „1964“ byly vytvářeny jednotlivými bílými, růžovými nebo modrými body. Květinový dekor Šůra použil na ozdobení části ocasu a těla holoubka. Stejný typ zdobí i květinu umístěnou horizontálně ve spodní části formátu.[19] Tento typ ale Šůra nepoužil jen jednou. Obdobně zpracoval i plakát pro *Písňe a tance Jugoslávie* z roku 1965.

Celkově se dá vypořádat, že po roce 1965 se situace ohledně plakátů mírně uvolnila.¹⁷³ Výtvarní umělci byli o možné spolupráci s KSLU informováni prostřednictvím Svazu výtvarných umělců.¹⁷⁴ S pověřením SVU mohli zaslat své nezávazné ukázky prací. Pro užší kolo soutěže se počítalo s maximálním rozsahem tří návrhů a schvalováno bylo stále programovou komisí. Kontrolu nad ní převzal znovu výbor. Celkově výbor počítal s maximálním rozpětím tří měsíců, nežli se návrh schválí a bude jej možné zadat k tisku v Gottwaldově nebo Brně. Pokud se ale do jednání vložilo MŠK, k tisku plakátu upřednostnilo nakladatelství Orbis v Praze.

Plakát se signaturou V pro ročník 1965 vypracoval Vladislav Vaculka.¹⁷⁵ Jeho umělecké zaměření nebylo jen grafického typu, věnoval se i keramice či návrhům na tapisérie. To jej z velké části dovedlo k projevu zcela stylizovanému. Jeho práce s linorytem mu umožnila vytvářet drobné dělivé plošky typů *cloisonné* vyplněné barvou.¹⁷⁶ Nicméně pro jubilejní dvacátý ročník 1965 s mezinárodní reprezentací Vaculka použil zcela jednoduchý typ plakátu. Velkou část plochy tentokrát vyplnil nadpis s názvem slavností. Druhou část tvořila hlava opentlená barevnými stuhami s několika pírkami a květinami. Růže v ústech naznačuje inspiraci ve Vlčnovské jízdě králů.[20]

O rok později Vladislav Vaculka používá stejný námět. Tentokrát ale pracuje s jeho typickými liniemi. Nadsazená anatomie koně a stylizovaná figura odkazují k jeho grafickému listu *Rekrut č. 144*.¹⁷⁷ Jezdec s koněm obráceným ze tří čtvrtin má bílý podklad stejně jako písmo. Typografické umístění nadpisu kolmo k postavám vyvážil hlavní nadpis „21. Strážnice Československo“.[21]

---

¹⁷³ Pozornost celého KSLU se v této době upřela k rekonstrukci pódia u zámku.

¹⁷⁴ Vyplývá to ze zápisu schůze výboru konané dne 14. září 1967 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 13. 8. 2020.

¹⁷⁵ Nejen signatura ale i zápisy ze schůze popisují objednávku na grafický plakát u Vladislava Vaculky.

¹⁷⁶ Obdobné členění částečně uplatnil na plakátě pro Strážnici roku 1966.

¹⁷⁷ Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka. Soupis původní grafiky* (kat. výst.), Brno 1967.

Mezi plakáty pro Strážnici se nachází překvapivě i autorský plakát Vladimíra Vašíčka z roku 1967. Vašíček byl známý především abstraktní tvorbou vyvíjející se od expresionismu ke kuboexpresi až prvkům informelu.¹⁷⁸ Návrh realizovaný pro *Strážnici 1967* vytvořil Vašíček na základě figurálním a neabstraktním. Ten tvořily dva profily žen umístěné naproti sobě, zvýrazněné elementárními liniemi. Jediná linie postačila na definici rtů a nosu. Tváře olemované stylizovanými *šatkami* vytvářejí jen rozvířenou souhru ploch. Základem Vašíčkovy práce v tomto případě byla elementární členitost ploch stejně jako barev.[22] Obdobně na mě působí plakát Jana Kubíčka, *Královský balet*, 1961.¹⁷⁹

Události předznamenávající srpen 1968 nijak nenarušily 23. ročník folkloristického festivalu.¹⁸⁰ Klidný průběh celé akce a její dobrá kritika jako by ukazovaly spokojený ráz.¹⁸¹ Podle plánů výboru proběhla i spolupráce s ČSVU a následná realizace návrhu Aleše Černého. Malíř studoval pod vedením Františka Süssera na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze a následně pracoval v Brně. Převážnou část tvorby se zabýval tematikou Slovácké krajiny a portrétní tvorbou.¹⁸²

Jeho realizace využívá skicovitě kresby krojovaných dívek tančících v kruhu. Monotónnost kresby vykompenzoval černým barevným kruhem tvořeným odstíny teplých barev, svým tvarem a stínováním připomínajícím okvětní růži. Barevně tak evokuje ladnost a vášnivost tradičních vlastností spojených s tancem žen a dívek.[23]

Závěr šedesátých let reprezentuje znovu Jaroslav Šůra. Motiv, s nímž pracoval tentokrát, nebyl nijak inovativní. Objevil se na jeho plakátech už v roce 1963 a 1964. Ptáček sedící na houslích opentlených stuhami jako jednoduchá forma namalovaná trojicí barev. Modrá a červená tvořící základ těla ptáčka a houslí doplněná o dvojici zelených pentlí kolem hmatníku.[24] Struktura forem připomíná práce Břetislava Šebka *Stalo se za bílého dne* z roku 1959 nebo Jiřího Balcara.¹⁸³

---

¹⁷⁸ Jiří Padrta referuje o vývoji od exprese až ke kubismu ve svém článku. Jiří Padrta, Vladimír Vašíček, *Výtvarná práce*, roč. XIV, č. 1, 1966, s. 6. O informálních tendencích informuje Milada Frolcová, *Slovník žáků a absolventů Zlínské školy umění a Střední uměleckoprůmyslové školy ve Zlíně a Uherském Hradišti 1939-2003*, Zlín 2003, s. 299-301.

¹⁷⁹ Lze dohledat v článku. Jan Lukeš, Nová vlna, in: Marta Sylvestrová – Dana Bartelt, *Český filmový plakát 20. století*, Praha 2004, s. 289.

¹⁸⁰ Datum konání Strážnických slavností se v této době ustálilo na první víkend v červenci.

¹⁸¹ Dušan Vlach, Strážnice 1968, *Národopisné aktuality*, č. 3-4, 1968. s. 256-258.

¹⁸² Zbyšek Malý – Alena Malá, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2001 I.*, Ostrava 2001.

¹⁸³ Práce publikované v knize Marta Sylvestrová – Dana Bartelt, *Český filmový plakát 20. století*, Praha 2004, s. 281-282.

3.3 Festival mezi národy

Idea festivalu s mezinárodní reprezentací vznikla na základě podnětu konference International Folk Music roku 1962. Postupnou snahou výboru dostával formu ukázkové spolupráce se zahraničím. I propagační forma měla ukázat, že Strážnický festival expanduje. Do celé věci byli zapojeni především grafici z Prahy, které doporučilo Ministerstvo školství a kultury. Pro reprezentaci dvacátého pátého ročníku vybralo práci Josefa Flejšara.

Ve svém druhém návrhu roku 1970 se Flejšar zcela oprostil od předešlé popisnosti. Grafická stylizace figury jej dovedla k primárním znakům. Vysoká míra stylizovanosti se neodrazila jen na figuře ale i práci s barvou, tentokrát tvořenou jen odstíny růžové barvy. Světle růžová pro pozadí a tmavší odstín pro písmo a postavu dívky. Název „25. Folkloristický festival 26.-28. 6. Československo“ pojednán psacím písmem působí jako součást sukně. Naopak „Strážnice 1970“ využívá zvýrazněné tiskací písmo, Okraj formátu ohraničují linie zakončené spirálami. Spirály se opakují na rukávcích dívky a zdobí ji i líce. Celkově plakát působí naivním dojmem především pro zvolenou barevnost i elementárnost znaků.[25]

Nicméně tento typ není výjimkou ani v plakátech pro film. Obdobným způsobem pracoval i Zdeněk Seydl *Tři zlaté vlasy děda Vševěda* z roku 1963. Základní členění postavy, vytvořené jen liniemi, zvolila pro svůj plakát i Božena Bruderhausová.¹⁸⁴

V následujícím ročníku Ministerstvo kultury vybralo jeden ze tří návrhů Jaroslava Sůry, zpodobňující hlavu dívky.¹⁸⁵ Sůra zvolil tlumené barvy modré a zelené doplněné o červené detaily. Náznaky mandlovitých očí, rtů a nosu naznačil modrou barvou. Stejně tak i okvětní plátky a stuhly splývající z věnce, jenž má dívka na hlavě. Lístky květů a jednu stuhu pak zeleně. Červenou využil jen na zvýraznění lící, střed květu a nápis „Strážnice 25.-27. června 1971“. Název slavností umístěný nad květinovým věncem vytváří část pentlení.[26] Návrh může zpodobňovat neprovdanou dívku. Poukázala bych především na tradici pentlení nevěsty v oblasti Kunovic a Mařatic v okrese Uherské Hradiště.

Tvorba takového typu plakátu nebyla ojedinělá. Práce s typografií doplňující část figury předvedl v předešlém ročníku Josef Flejšar. V předchozím období ji využil

---

¹⁸⁴ Božena Bruderhausová, *Knoflíková válka*, 1962. Archiv Moravská galerie v Brně.

¹⁸⁵ Zápis ze schůze výboru konané dne 25. 3. 1971 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 21. 9. 2020.

Jaroslav Fišer u plakátu *Gardový Seržant* z roku 1962. Kombinace písma a koláže použil Karel Vaca *Honba za Kytarami* z roku 1966. Nicméně Sůra aplikoval jednotlivé tvary jen na bílé pozadí. Tato odlišnost působí oproti předešlým plakátům pro Strážnici až minimalisticky.

Dvacátou sedmou Strážnici 1972 reprezentovanou grafickým dílem Josefa Flejšara zasáhla silná kritika ze stran diváků.¹⁸⁶ Nesrozumitelnost nebyla jen jedinou záminkou, kterou výbor tomuto návrhu vyčítal.¹⁸⁷

Formát zvolený na výšku s modrým pozadím rozděluje strom. Typická Flejšarova perokresba znovu téměř karikaturně zjednodušuje postavy. Pár stojící pod stromy evokuje dětskou kresbu. Siluety postav tvoří bílá barva s několika tahy červené a žluté v částech oděvu. Strom s nápisem „27. Strážnice 1972“ využívá obdobného podbarvení pro písmo.[27]

Do roku 1973 KSLU s programovou komisí přijímaly návrhy především autorsky graficky řešené. Motivy se obracely k stylizovaným námětům často pojednávaným expresivněji. Vše ukončila až ostrá kritika těchto prací cílená především na práci Josefa Flejšara pro rok 1972. Z tohoto důvodu KSLU přistoupilo k návrhu MK a přijalo návrh na plakát, jehož základem byla fotografie.¹⁸⁸ To se opakovalo několikrát i v následujících ročnících. Důvodem byla především zdlouhavost byrokratického vyjednávání mezi programovou komisí, výborem i MK. Často pak jednání vyústilo k vybrání fotografického snímku z minulých let ročníku a jeho grafické úpravě.¹⁸⁹

Až s ročníkem 1977 nastala změna. Cyklické opakování fotografického návrhu bylo přerušeno. Ministerstvo kultury upřednostnilo stylizovaný návrh grafika a ilustrátora Zdeňka Filipa oceňovaného nakladatelstvím Svoboda za ilustrace.¹⁹⁰ Porotu zaujal svou skicou tančícího muže v kroji.

Zdeněk Filip známý především svou ilustrační tvorbou předvedl v této práci svou práci se štetcem. Kontury postav vytvořil černými tahy. Dynamiku tance zvýraznil modrými plochami barvy. Základem ornamentu na rukávcích kroje se stala spirála

---

¹⁸⁶ Plakát vydalo Ministerstvo kultury.

¹⁸⁷ Důvodem kritiky se stala nejasnost ohledně námětu plakátu a zároveň typ zpracování. Zápis ze schůze konané 13. března 1973 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 7. 2020.

¹⁸⁸ „V letošním roce korunována obzvláštním úspěchem, zejména v širokých masách pracujících z měst i z venkova, kteří hodnotili plakát Strážnice jako srozumitelný.“ Hodnocení Strážnického festivalu z roku 1973 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici Vyhledáno 13. 8. 2020.

¹⁸⁹ Zápis schůze výboru ze 14. dubna 1976 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 4. 9. 2020.

¹⁹⁰ František Holešovský, heslo Zdeněk Filip, in: František Holešovský (ed.), *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 87-90.

aplikovaná šablonou. Použití červené barvy na detaily na klobouku a části stuhy se shoduje s nápisem „Strážnice’77“.¹⁹¹[29] Stejným způsobem pracoval i o rok později. Vzorem se mu stal tanec krojovaného páru z Podluží. Obdobnou technikou zdůraznil kontury postav. Bohatost kroje podtrhl barevným kontrastem třech základních barev. [30] Typem by plakát mohl připomínat i práci F. Zálešáka nebo K. Kroupy.¹⁹²

Poté co dva roky po sobě Zdeněk Filip opakoval podobně zpracovaný námět, se nezdál komisi již zcela vhodný a přesvědčivý. Nový typ propagace měla vnést grafická tvorba mladší generace. Výbor proto navázal spolupráci s Vysokou školou uměleckoprůmyslovou v Praze. Právě ročník 1979 měla reprezentovat tvorba mladého umělce a grafika. VUŠP vybralo absolventský ročník ateliéru Eugena Wiedlicha a akademického malíře Rostislava Vaňka. Zpracování grafického plakátu se tak stalo diplomovou prací jednoho ze studentů, jímž byla Dagmar Kučerová.¹⁹³

Kučerová se snažila změnit zaběhlou rutinu námětů. Zvolila si neotřelou formu *lidové symboliky*. Vrchní část plakátu tvořící nebe předělila horizontem rozkvetlé louky. Květiny na ní v diagonálních řadách se zároveň stávají součástí tureckého šátku, do něž se louka transformuje. Jeho rudá barva kontrastuje s bohatým květinovým dekorem na jeho okrajích i cípu. Autorka tak připomenula tradici nošení tureckého šátku jako jednu z mnoha zvyklostí z jižní Moravy. Pod levým okrajem se malým písmem nachází nápis: „Festival zájmové činnosti 1979-1980 na počest 35. výročí osvobození Rudou armádou.“ [31].

Kučerová grafickým zpracováním upoutala tehdejšího ředitele Slávka Volavého natolik, že reprezentovala svým plakátem Dětskou Strážnici 1979. Uznání její práce přišlo i ze strany výboru a veřejnosti. Její práci využil výbor i pro rok 1983.¹⁹⁴ Nová grafická tvorba byla vítaným způsobem, jak změnit zaběhlý typ štětcových maleb a kreseb. Práci Kučerové si výbor vyžádal i pro 40. ročník.

---

¹⁹¹ Plakát byl tisknut na mimeografu, o jehož použití podává zprávu zápis schůze ze dne 9. února 1977 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 7. 2020.

¹⁹² Ideologický plakát Františka Zálešáka, *Plným krokem do pětiletky*, 1965, <https://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/48-zalesak-frantisek> k porovnání s K. Kroupou, 28. X. - *vyhlášení samostatnosti státu Čechů a Slováků 1988*, 1988, <https://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/8081-kroupa-k>. Vyhledáno 2. 9. 2020.

¹⁹³ Rozhovor s Dagmar Kučerovou. Interview ze dne 23. 8. 2020.

¹⁹⁴ Reedice z roku 1979 jen bez jubilejního nápisu. Informace jsem získala z rozhovoru s Dagmar Kučerovou. Interview ze dne 23. 8. 2020

3.4 Poslední léta před pádem komunismu

Mezinárodní festival s přídomek folkloristický v osmdesátých letech kontroloval Jihomoravský krajský národní výbor zkráceně Jm KNV.¹⁹⁵ Ten následně jmenoval členy jednotlivých komisí. Při výběru vedoucího programové komise preferoval člena Krajského kulturního střediska v Brně.¹⁹⁶ Následně pak schválil jeho pravomoci v rozhodování ohledně frakcích propagace.¹⁹⁷ Propagační komise tak zajišťovala i výtisk jednotlivých materiálů. Tisk grafického plakátu v mnoha případech kontrolovalo a hradilo MK v Praze.

Nejen tisk propagačních materiálů, avšak i výzdoba náležela do kompetencí programové komise. Výzdoba měla zohlednit ideové záměry a být příkladnou manifestací významu Strážnice jako Mezinárodního folkloristického festivalu.¹⁹⁸

Proces výběru autora grafického plakátu neprošel žádnou výraznou změnou. Nadále se na rozhodování podílel Ideologický řídicí výbor (IŘV), Jm KNV v Brně a MK v Praze. Ohodnocení výtvarných návrhů konzultovala komise s vedením ÚLU ve Strážnici.¹⁹⁹ Pokud komisi výtvarné řešení zaujalo, oslovila výtvarníka i pro možnou spolupráci na výzdobě.²⁰⁰

Festival v osmdesátých letech v některých ročnících reprezentoval i jiné výročí. Třicátý pátý ročník připomínal dvacáté páté výročí vyvrcholení národně obrozeneckého boje a osvobození Československa. Jubilejní plakát zpracoval Josef Flejšar. Námětem připomenul Flejšar i zastoupení Valašska. Na bílém pozadí svou štetcovou malbou zpodobnil tvář muže s valašským vysokým kloboukem. Jeho ozdobu tvořila bohatá barevná stuha s tančícími postavami a nápisem „Strážnice 1980“ za níž na levé straně vyčnívají stylizované květiny a peří. Ze stejné strany klobouku splývají černobílé stuhy a rámují tak obličej.[32]

---

¹⁹⁵ Zpráva o organizačním zabezpečení ze dne 30. 11. 1982 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 4. 9. 2020.

¹⁹⁶ Dokládá to jmenování dr. Michaela Adamníka jako vedoucího MFF Strážnic pro rok 1982, 1983, 1984, 1985 a 1986, Ibidem, s. 4.

¹⁹⁷ Propagační komise zajišťovala informační letáky, pozvánky, pozvánky pro čestné hosty, cizojazyčné programy a letáky, čestné vstupenky, diplomy, programové katalogy, soutěž na grafický plakát a celkový výtisk a distribuci. Ibidem, s. 5.

¹⁹⁸ Ibidem, s. 5.

¹⁹⁹ Navrhované odměny se vztahovaly i na zúčastněné autory prvního kola soutěže na grafický plakát. Ohodnocení navrhovala komise a ve většině případů se jednalo o 1000,- Kčs pro 1. kolo a o 2000,- Kč pro trojici vítězných návrhů. Následná realizace byla dodatečně vyúčtována. Zápis z IŘV 1984 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 4. 9. 2020.

²⁰⁰ Následně dojednání smlouvy bylo řešeno přes instituci Dílo vedenou pod Českým fondem výtvarných umění. Zápis z jednání IŘV MFF Strážnice 1986 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 4. 9. 2020.

Svou prací reprezentoval i o dva roky později 37. ročník mezinárodního folkloristického festivalu. Tento ročník zároveň upomínal na 65. výročí Velké říjnové socialistické revoluce.²⁰¹ Postavu zde znázornil jen elementárními náznaky v dynamickém tanci. Hlava zdobena stuhami s rostlinnými dekory je jedinou částí s barevným podkladem.[34] Nápis ponechaný v černé barvě odkazuje na kaligrafické zpracování i jiných plakátů od stejného autora například reklamní plakát *Czech Glass* nebo *III. celostátní baletní soutěž roku 1979* v Mahenově divadle.²⁰²

Spolupráci s výborem nadále udržovala i Dagmar Kučerová. Její návrh pro rok 1980 nebyl přijat. Ministerstvo kultury svůj krok zdůvodnilo „malou výtvarnou hodnotou“.²⁰³ Programová rada pro rok 1985 požádala Kučerovou o její návrh.

Využila motivu části houslí se smyčcem zasahujícím do vlajících krátkých stuh v národních barvách. Stuhy vyšlehávají z oblasti basového rámce a duše. Prostý ráz houslí i stuh zároveň působí minimalisticky.[36] Autorka využívala symboliku jednotlivých znaků i u plakátu pro výročí *30 let Pražské památkové péče* nebo *Jazzového festivalu*.²⁰⁴

Po roce 1985 znovu dával výbor přednost fotografickému řešení plakátu. Rozhodnutí o výběru bylo dlouhodobé. Všechny části rozhodujících institucí se shodly, že vyhlásí soutěž na výtvarné řešení plakátů pro několik ročníků najednou. Důvodem byl každoročně se opakující problém s termíny odevzdání a zadávání do tisku. Proto IŘV, KKS i ÚLU souhlasilo s návrhem zadat soutěž v roce 1985 už rovnou na ročníky 1987—1990.²⁰⁵ Výběr fotografie pro reprezentaci MFF Strážnice zdůvodnila komise především snahou o reprezentaci mezinárodního statusu „*Mezinárodní folklórní festival Strážnice*“.²⁰⁶ Plakát Dagmar Kučerové-Lanatové se tak stal poslední grafickou tvorbou do roku 1989 nevyužívající jen fotografii.

---

²⁰¹ Na plakátě uvedeno pod zkratkou VŘSR.

²⁰² K porovnání Josef Flejšar, *Czech glass*, <https://www.terryhoponozky.cz/plakat/28113-czech-glass-2> a *III. Celostátní baletní soutěže*, 1979, <https://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/2465-flejsar-josef?page=5>. Vyhledáno 2. 9. 2020.

²⁰³ Zápis ze schůze výboru, kde bylo referováno rozhodnutí Ministerstva kultury konaného 19. dubna 1980 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 20. 9. 2020.

²⁰⁴ Soukromý archiv Dagmar Kučerové.

²⁰⁵ Vyplývá to ze zápisu IŘV ze dne 9. 12. 1986 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 4. 9. 2020.

²⁰⁶ Zápis z jednání programové rady (programové komise) 8. prosinec 1988 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 4. 9. 2020.

Závěr

V bakalářské diplomové práci jsem se zabývala vývojem plakátu Strážnických slavností a změnám při jejich objednání. Vzhledem k tomu, že se plakáty bezvýhradně podřizovaly lidovým námětům, v druhé kapitole jsem nastínila historický kontext plakátů s lidovou tematikou. Důležitým se pro mou práci stalo pochopení významu jednotlivých změn při organizování soutěží a jejich průběhu. Vystižení této skutečnosti by nebylo možné bez nastínění historického vývoje samotných slavností.

Plakáty Strážnických slavností v oblasti tematické roviny často pracují s opakujícími se čitelnými náměty a symboly. Především v období padesátých až šedesátých let se tento jev vyskytuje opakovaně. Řada autorů v dané době používala rétoriku komunistické propagandy. Zdá se mi ale důležité podotknout, že část z nich byla ovlivněna svým vztahem k Jihomoravskému kraji. Mimo tento vztah navazovali na znalosti lidové tematiky, kterou následně zakombinovali do výsledného díla.

Důležité pro novou politiku se staly motivy vycházející sice z venkovského života, avšak odlišně pojaté. Soustředily se především na vidinu lepších zítřků a radostné oslavy práce. Tyto znaky nalézám především u plakátů z období mezi léty 1950 až 1955. Právě ve zmíněném rozmezí existují dvě roviny propagandistické rétoriky uplatněné na plakátech. První část pracuje s motivy tance a oslavy žní nebo zemědělské práce na polích. Druhá část specificky propojuje i vojenskou tematiku nebo oslavu vítězného osvobození Československa Rudou armádou. Obě roviny měly za úkol především ilustrovat spokojenost lidu v novém státním zřízení.

Změna přichází až po roce 1960. Tehdy se v rámci plakátové tvorby výtvarníků nejčastěji setkáváme s volnou grafickou úpravou. Plakáty z velké části pracují s jednoduše zbarveným podkladem a aplikací stylizovaného motivu. Stylizované hudební nástroje, motivy holubice nebo kohouta se stávají alegorickými symboly tance a zpěvu. Volně navazují na abstraktní práce propagované již na výstavě *EXPO 58*.

Obrat z hlediska námětů znovu nastává ke konci šedesátých let. Společným znakem pro skupinu plakátů mezi léty 1970-1989 byla především stylizovaná figura. Námět se navracel k tematice lidového tance. Provedení napodobovalo štětcovou malbu s jednoduchým jednobarevným pozadím. Protipól vůči těmto pracím vytvořila až tvorba Dagmar Kučerové-Lanatové. Její grafické zpracování a práce se symbolikou jednotlivých předmětů vytvořily odlišný autentický styl.

Několikrát za období existence festivalu organizátoři sáhli i k využití fotografií vzniklých po čas festivalu. Fotografie následně posloužili pro tvorbu plakátů v následujících ročnících. Zmíněné fotografické plakáty jsem do své práce nezahrnula. Z velké části proto, že byly vytvářené z fotografické dokumentace předešlých ročníků, a také protože autoři nebyli v archivní dokumentaci uvedeni a jejich výběr nejspíše nepodléhal výtvarné soutěži.²⁰⁷

Při stanovení primárních cílů této práce jsem především kladla důraz na nastínění vývoje plakátů a určení jednotlivých autorů. Přes veškeré snahy se mi nepodařilo určit jediného autora plakátu Strážnických slavností především kvůli nedostatku archivní dokumentace a absenci signatury na plakátě. Přes tuto skutečnost mi naopak postupná práce s archivními prameny napomohla objasnit jednotlivé změny při určování a přidělování zakázek na jednotlivé plakáty. Při interpretaci plakátů mi napomohla má znalost jednotlivých krojů, která objasnila některé spojitosti tvůrců plakátu s lidovým prostředím. Myslím si, že má práce splnila dané počáteční cíle především ucelením informací o jednotlivých dílech.

---

²⁰⁷ V archivní dokumentaci jsem nenalezla žádnou zmínku u soutěží mezi jednotlivými návrhy na fotograficky pojatý plakát.

Anotace

Jméno a příjmení:	Karolína Hoferová
Katedra:	Katedra dějin umění
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Tomáš Winter, Ph. D
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Plakáty pro Strážnické slavnosti v letech 1946 až 1989
Název v angličtině:	Posters for International Folklore Festival Strážnice between 1946 and 1989
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá plakáty pro Strážnické slavnosti v letech 1946-1989. Značná část se věnuje jejich stylové analýze s přihlédnutím k historicko-uměleckému kontextu svého vzniku. Výběrem představuje tvorbu vybraných autorů s cílem poukázat na jejich uměleckou činnost, a to i mimo tvorbu plakátů pro strážnické slavnosti. Specificky analyzuje u vybraných plakátů ideové ovlivnění a umělecký kontext založené na zkoumání archiválií. V rámci přílohy bude prezentovat plakáty pro Strážnické slavnosti.
Klíčová slova:	Strážnické plakáty, 1946 až 1989, Mezinárodní folklórní festival Strážnice, plakát, Antoš Frolka, Karel Minař, Bohdan Obrovský, Antonín Strnadel, František Bezděk, Karel Svolinský, Josef Flejšar, František Kopenec, Oldřich Rakovec, František Bělohávek, Vojtěch Štolfa, Jaroslav Sůra, Vladislav Vaculka, Vladimír Vašíček, Aleš Černý, Zdeněk Filip, Dagmar Kučerová-Lanatová
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is about posters of International Folklore Festival Strážnice (1946-1989). The part of the work will be about historical and artistic context of the poster's origin. Anthology introduce the chosen artist and their artistic activity. The part of the work will be ideological analysis of the posters.
Klíčová slova v angličtině:	Posters of International Folklore Festival Strážnice, 1946-1989, Posters, Folklore Festival in Czech republic, Antoš Frolka, Karel Minař, Bohdan Obrovský, Antonín Strnadel, František Bezděk, Karel Svolinský, Josef Flejšar, František Kopenec, Oldřich Rakovec, František Bělohávek, Vojtěch Štolfa, Jaroslav Sůra, Vladislav Vaculka, Vladimír Vašíček, Aleš Černý, Zdeněk Filip, Dagmar Kučerová-Lanatová
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha (18 stran), Textová příloha (6 stran)
Rozsah práce:	78 stran
Jazyk práce:	Čeština

Prameny

Dopis Františka Postřehovského a Ladislava Baňoucha profesoru a děkanovi Vladimíru Úlehlovi ze dne 28. května 1946 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis tajemníka programové rady Strážnických slavností Ladislava Baňoucha Svazu československých výtvarných umělců z 11. listopadu 1954 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis Ladislava Baňoucha Krajskému svazu výtvarných umělců Gottwaldově ze dne 19. ledna 1955 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis Svazu československých výtvarných umělců krajského střediska v Gottwaldově z 19. ledna 1955 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis Ladislava Baňoucha soudruhu Josefu Beneši ze dne 9. března 1956 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis Ladislava Baňoucha a Vítězslava Volavého Věře Fridrichové z 19. ledna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis údajnému distributorovi ČFVU Václavu Horkému od výboru pobočky Svazu československých výtvarných umělců v Gottwaldově 1957 ze dne 10. května 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis Karlu Nováku od předsedkyně výboru poslankyně Běly Pažoutové ze dne 27. ledna 1953 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury Strážnice.

Dochovaná faktura 309/VS-5/63 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis z 27. ledna 1964 od ČFUV pro KSLU (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Dopis z 17. února 1964 KSLU pro ČFUV (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis schůze výboru konané dne 14. září 1967 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze výboru konané 24. února 1960 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Hodnocení Strážnického festivalu z roku 1973 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Pozdrav z vlasti zaslán pro Československé velvyslanectví v Bukurešti ze dne 24. května 1955 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze propagační komise z 23. května 1952 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze zasedání výboru Strážnice 1957 konané 8. ledna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze výboru Strážnice 1957 konané 23. ledna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze výboru Strážnice 1957 konané 20. února 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze výboru Strážnice 1957 konané 6. března 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze zasedání výboru Strážnice 1957 konané 10. dubna 1957 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis schůze výboru konané 1. dubna 1959 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury Strážnice 1959.

Zápis ze schůze výboru konané 24. února 1960 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze štábu Jubilejní Strážnice 1960 konané 23. března 1960 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze štábu Strážnice 1961 konané dne 15. února 1961 ve Strážnici (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze štábu Strážnice 1961 konaný 25. dubna 1961 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis schůze štábu Strážnice 1961 konaný 12. května 1961 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze výboru slavností lidového tance a zpěvu Strážnice 1961 konané dne 25. dubna 1961 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis schůze výboru ze 14. dubna 1976 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze výboru konané dne 25. března 1971 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze konané 13. března 1973 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze konané 19. února 1976 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis schůze ze dne 9. února 1977 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zpráva o organizačním zabezpečení 30. listopadu 1982 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze IŘV 1984 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis z jednání IŘV MFF Strážnice 1986 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze IŘV ze dne 9. prosince 1986 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis z jednání programové rady (programové komise) 8. prosince 1988 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Zápis ze schůze výboru, kde bylo referováno rozhodnutí Ministerstva kultury konaného 19. dubna 1980 (nezpracovaný fond), archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici.

Veronika Mědílková, *Umění a architektura národopisné výstavy 1895* (diplomová práce), Ústav pro dějiny umění FFUK, Praha 2012.

Bibliografie

James Aulich – Marta Sylvetsrová, *Znamení doby. Plakát střední a východní Evropy 1945—1995*, Brno 1999.

František Bahenský et al., *Velké dějiny zemí koruny české: lidová kultura*, Praha 2014.

Jan Baleka, *Výtvarné umění. Výkladový slovník malířství, sochařství, grafiky*, Praha 2010.

Milena Bartlová – Jindřich Vybíral et al., *Budování státu, reprezentace Československa v umění, architektuře a designu*, Praha 2015.

Petr Blažek – Karel Jech – Michal Kubálek, *Akce K: vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech: studie, seznamy a dokumenty*, Praha 2010.

Stanislav Bouček – Richard Jeřábek, *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska I.*, Praha 2007.

Polana Bregantová, *Typografie 1958—1970*, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI/I*, Praha 2007.

Polana Bregantová, *Typografie 1970—1989*, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI/II*, Praha 2007.

Brožura *Československo v tanci a zpěvu. I Celostátní národopisné slavnosti ve Strážnici na Moravě ve dnech 5.—7. VII. 1946*. Archiv Ústavu lidové kultury Strážnice. Vyhledáno 2. 9. 2020.

Brožura *3. ročníku strážnických slavností 1948*. Archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 23. 6. 2020.

Brožura *Pořad slavností lidového tance a zpěvu. Strážnice 1951*. Archiv Ústavu lidové kultury Strážnice. Vyhledáno 2. 9. 2020.

Brožura *Strážnice 1953*. Archiv Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici. Vyhledáno 26. 7. 2020.

Milada Frolcová, *Slovník žáků a absolventů Zlínské školy umění a Střední uměleckoprůmyslové školy ve Zlíně a Uherském Hradišti 1939-2003*, Zlín 2003.

Václav Frolec – Dušan Holý – Josef Tomeš, *Strážnice 1946—1965: národopisné studie*, Brno 1966.

Josef Glivický, *Karel Svolinský malá a užitková grafika* (kat. výst.), Dům umění Brno 9. 1.—8. 2. 1976.

Stanislav Havlíček, *Za vyšší ideovost a umělecké mistrovství v práci souborů lidových písní a tanců: referát Stanislava Havlíčka na Krajské konferenci souboru lidových písní a tanců 3. 10. 1954 v Gotwaldově, Kyjov 1955*.

František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989.

Dušan Holý – Ludmila Holá, *Antoš Frolka. Mezi paletou a písní*, Brno 2000.

Josef Jančár, *Monografie města Strážnice a národopisný výzkum*, in: *Sborník materiálů z III. semináře. Socializace vesnice a proměny lidové kultury v Jihomoravském kraji. 31. 3.—1. 4. 1983 v Kroměříži*, Uherské Hradiště 1984.

Josef Jančár, *Strážnické ohlédnutí*, Ústav lidové kultury Strážnice 1995.

Josef Jančár, *Proměny studia lidové kultury a jejího využívání v České republice*, in: Bedřich Čerešňák, *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky. Úvahy o jejím studiu a využívání*, Ústav lidové kultury Strážnice 2002.

Richard Jeřábek – Stanislav Bouček et al., *Lidová kultura? Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska I.*, Praha 2007.

Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka. Soupis původní grafiky* (kat. výst.), Brno 1967.

Jarmila Konečná, *Karel Svolinský: režisér a scénograf*, Praha 1979.

Jiří Kotalík, *Karel Svolinský výběr z díla* (kat. výst.), Jízdárna Pražského hradu, Praha 1982.

Iva Knobloch – Radim Vondráček (edd.), *Design v českých zemích 1900—2000: instituce moderního designu*, Praha 2016.

- Josef Kroutvor, *Moderní český plakát 1918—1945*, Praha 1984.
- Josef Kroutvor – Miroslav Šebek, *Pražský chodec. Dějiny českého plakátu 1890—1945*, Praha 1985.
- Alena Křížová – Martina Pavlicová – Miroslav Válka, *Lidové tradice jako součást kulturního dědictví*, Brno 2015.
- Radana Lencová, *Rozhovory o písmu rukopisném*, Praha 2007.
- Libuše Ludíková (ed.), *70 let Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci: 1946-2016*, Olomouc 2016.
- Jiří Machalický – Martin Zeman, *František Hudeček*, Praha 2011.
- Alena Malá – Petr Pavliňák, *Signatury českých a slovenských výtvarných umělců*, Ostrava 2010.
- Zbyšek Malý – Alena Malá, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2001 IV.*, Ostrava 2001.
- Jitka Matuszková, *Kroje na Podluží a Hodonínsku (odborná studie)*, Břeclav 2015.
- Alena Potůčková – Alena Křížová – Ladislava Hornáková, *Folklorismy v českém výtvarném umění XX. století* (kat. výst.), Praha 2004.
- Jiří Padrta et al., *Osmá a Skupina výtvarných umělců 1907-1917: teorie, kritika, polemika*, Praha 1992.
- Martina Pavlicová – Lucie Uhlíková, *Od folkloru k folklorismu. Slovník folklórního hnutí na Moravě a ve Slezsku*, Národní ústav lidové kultury Strážnice 1997.
- Tereza Petišková, *Československý socialistický realismus v letech 1948–1958*, Praha 2002.
- Tereza Petišková, *Oficiální umění padesátých let*, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění V/I*, Praha 2007.
- Eva Petrová, *Neznámý František Hudeček 1931—1964* (kat. výst.), Galerie Vincence Kramáře v Praze 10. ledna—8.února 1965.
- Michal Plánka, *Výstava moravských výtvarníků* (kat. výst.), Krajská galerie v Gottwaldově, 24. únor—31.březen 1957.
- Josef Raban, *Josef Flejšar*, Praha 1962.
- Drahomíra Stránská, *Lidové kroje v Československu I.*, Praha 1949.
- Marta Sylvestrová, *Svět hvězd a iluzí in – český filmový plakát 20. století* (kat. výst.), Brno 2002.
- Marta Sylvestrová, *Svět hvězd a iluzí – český filmový plakát 20. století* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně 2002.

- Marta Sylvestrová – Dana Bartelt, *Český filmový plakát 20. století*, Praha 2004.
- Marta Sylvestrová – Karel Aubrecht, *Katalog výstavy k 85. narozeninám Josefa Flejšara* (kat. výst.), Praha 2007.
- PT [Prokop Toman], heslo Rudolf Livora, in: Prokop Toman (ed.), *Nový slovník československých výtvarných umělců II.*, Praha 1950.
- Prokop Toman – Prokop Hugo, Antonín Rychlovský, in: Prokop Toman – Prokop Hugo Toman, *Dodatky k Novému slovníku československých umělců*, Praha 1955.
- Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, díl 1. A-K, Ostrava 1993.
- Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, díl 2. L-Ž, Ostrava 1993.
- Prokop Toman – Prokop Hugo Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, svazek 1, Praha, 2000.
- Prokop Toman – Prokop Hugo Toman, *Nový slovník československých umělců*, svazek 2, Praha 2000.
- Tomáš Vlček, *Český plakát 1890-1945* (kat. výst.), Praha 1971.
- Vítězslav Volavý, Strážnický folkloristický festival a jeho kulturně politické aspekty, in: Josef Tomeš, *Tradice lidové kultury v životě socialistické společnosti. Sborník přednášek ze symposia odboru kultury Jihomoravského KNV v Brně ve dnech 30. a 31. ledna 1973*, Brno 1974.
- Tomáš Winter – Pavla Machalíková, *Jdi na venkov. Výtvarné umění a lidová kultura v českých zemích 1890-1960*, Praha 2019.
- Andrej Aleksandrovič Ždanov, O nejpokrokovější literatuře světa, in: Andrej Aleksandrovič Ždanov, *O umění*, Praha 1950.

Časopisy a články

- Dušan Vlach, Strážnice 1968, *Národopisné aktuality*, 1968, č. 3-4, s. 256-258.
- Jiří Padrta, Vladimír Vašíček, *Výtvarná práce*, roč. XIV, 1966, č. 1, s. 6.
- Hannah Laudová, Celostátní přehlídka souborů umělecké lidové tvořivosti ve Strážnici 1952, *Český lid*, 1952, č. 39, s. 73-76.
- Oldřich Sirovátka, Strážnice 1985, *Národopisné aktuality XXII*, 1985, č. 4, s. 282-285.
- Petra Štembery, Plakáty velkých výstav konce 19. století (1. část), *Starožitnosti a užité umění*, 1997, č. 4, s. 4-6.
- Jana Volfová – Jan Souček, Strážnice 1989, *Národopisné aktuality XXVII*, 1990, č. 1, 51-54.

Periodika

Břetislav Ditrych, Černobílá znamení. Rozhovor s Jaroslavem Sůrou, *Host*, září, č. 7, Brno 2007, s. 103-105.

Bohumil Lifka, Knižně výtvarné dílo Karla Svolinského, *Typografie: časopis pro technické a společenské zájmy knihtiskařů LXIX.*, 1966, č. 1, s. 6-8.

Jan Novotný, Text a písmo na plakátě, *Výtvarná práce V.*, č.16, 1957, s. 6.

Jiří Padrta, Vladimír Vašíček, *Výtvarná práce XIV.*, č. 1, 1966, s. 10-11.

Milan Vašíček, Československý plakát na přehlídce k 35. výročí osvobození, *Výtvarná kultura I*, č.1, 1977, s. 8-11.

František Holešovský, Důvěrný svět Antonína Strnadela, *Výtvarná kultura V.*, č.1, 1981, s. 25-27.

Milan Vašíček, Politický plakát – 60 let KSČ, *Výtvarná kultura V.*, č. 6, 1981, s. 19-21.

Zuzana Ševčíková, Politický plakát na Slovensku 1919—1981, *Výtvarná kultura V.*, č. 6, 1981, s.22-26.

Milan Vašíček, Užité umění a umělecký průmysl, *Výtvarná kultura VII.*, č. 4, 1983, s. 13-20.

Internetové zdroje

Plakát na I. Celostátní přehlídce Československé bižuterie, 1959. <https://www.terryhopenozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/5708-kovar-stanislav>. Vyhledáno 2. 9. 2020.

Václav Frolec, 30 let Strážnických folkloristických slavností, *Národopisné aktuality*, č. 2, 1975 http://na.nulk.cz/1975/2/Nr.html#fn01_15. Vyhledáno dne 8. 7. 2020.

Josef Schlesinger, *Za bohatou úrodu za mierovú žatvu*, <https://www.terryhopenozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/19278-schlesinger-josef>. Vyhledáno 8. 9. 2020.

František Bělohávek, *Antigona*, Divadlo Oldřicha Stibora Olomouc, 1965 <https://www.terryhopenozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/6704-belohlavek-frantisek>. Vyhledáno 19. 9. 2020.

František Zálesák, *Plným krokem do pětiletky*, 1965. <https://www.terryhopenozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/48-zalesak-frantisek>. Vyhledáno 19. 9. 2020.

K. Kroupa, *28. X. - vyhlášení samostatnosti státu Čechů a Slováků 1988*, 1988. <https://www.terryhopenozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/8081-kroupa-k>. Vyhledáno 2. 9. 2020.

Josef Flejšar, *Czech glas*, s <https://www.terryhoponozky.cz/plakat/28113-czech-glass-2>.
Vyhledáno 2. 9. 2020.

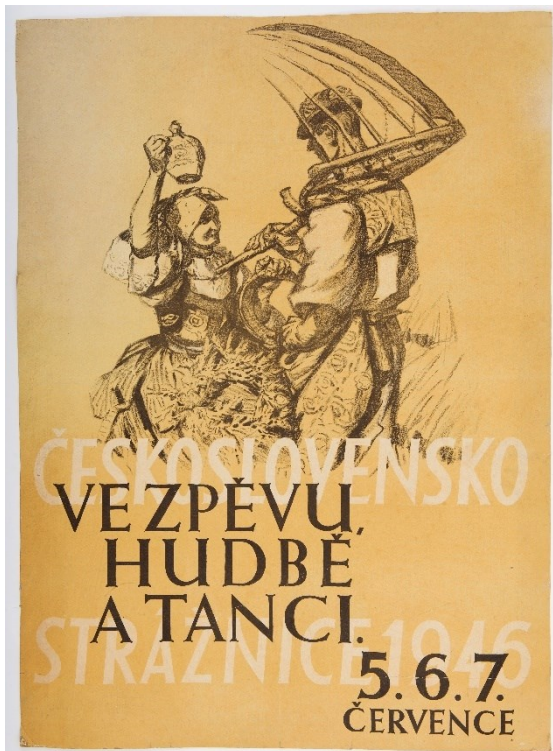
Josef Flejšar, *III. Celostátní baletní soutěže*, 1979
<https://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/2465-flejsar-josef?page=5>.
Vyhledáno 2. 9. 2020.

Seznam použitých zkratek

CIOFF	International Council of Organizations of Folklore Festivals
ČEDOK	Československá dopravní kancelář
ČFVU	Český fond výtvarných umělců
ČKD	Blansko Českomoravská, Kolben & Daněk akciová společnost od roku 1950 národní podnik.
EXPO	Světová výstava „World exposition“
IŘV	Ideologický řídicí výbor Strážnice
Jm KNV	Jihomoravský krajský národní výbor
JZD	Jednotná zemědělská družstva
KKS	Krajské kulturní středisko
KNV	Krajský národní výbor Brno
KSLK	Krajské středisko lidové kultury
KSLU	Krajské středisko lidové kultury
MFF	Strážnice-Mezinárodní folklórní festival
MK	Praze Ministerstvo kultury v Praze
MŠK	Ministerstvo školství a kultury
ČSVU	Československý svaz výtvarných umělců
SČSVU	Gottwaldov Svaz československých výtvarných umělců v Gottwaldově (Zlín)
SLUT	Soubory lidové umělecké tvořivosti
STN	Státní tělovýchovné nakladatelství Praha
ÚLU	Ústav lidového umění Strážnice
UMPRUM	Vysoká škola uměleckoprůmyslová škola v Praze
VŘSR	Velká říjnová socialistická revoluce
VUŠP	Vysoká škola uměleckoprůmyslová Praze

Obrazová příloha

Vybrané plakáty Strážnických slavností

Obr. 1. Antoš Frolka, Plakát Československo ve zpěvu, hudbě a tanci. Strážnice 5. 6. 7. července 1946, litografie, papír, 125 x 94 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 2. Karel Minař, Plakát Československo v tanci a zpěvu II. celostátní národopisné slavnosti ve Strážnici 5. a 6. července 1947, litografie, papír, 126 x 95 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 3. Bohdan Obrovský, Plakát Československo ve zpěvu a tanci, III. celostátní národopisné dny ve Strážnici 9. – 11. července 1948, litografie, papír, 126 x 94, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 4. Antonín Strnadel, Plakát Slavnosti lidového tance a zpěvu. Strážnice 2.—3. července 1949, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová

Obr. 5. František Hudeček, Plakát Slavnosti lidového tance a zpěvu. Strážnice 23.—25. června 1950, ofset, papír, 61 x 86 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 6. Karel Novák, Plakát Strážnice 1951 29.—30. června a 1. července. Slavnosti lidového tance a zpěvu, ofset, papír, 61 x 86 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 7. Antonín Rychlovský, Plakát Strážnice 1952. Ústřední přehlídka souborů lidového tance a zpěvu, ofset, papír, 60 x 84 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 8. František Mikulka, Plakát Strážnice 1953. Přehlídka souborů lidových písní a tanců 27.—28. června 1953 ofset, papír, 61 x 85,5 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 9. František Bezděk, Plakát Strážnice 1954. Slavnosti lidového tance a zpěvu 26. a 27. června 1954, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 10. Karel Minař, Plakát X. Strážnice 18.—19. června 1955. Slavnosti lidového tance a zpěvu. X. Výročí osvobození rudou armádou roku 1945, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 11. Karel Svoboda, Strážnice 1956. Slavnosti lidového tance a zpěvu, 30. června—1. července, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 12. Josef Flejšar, Plakát Strážnice. Slavnosti lidových písní a tanců 29.—30. června 1957, ofset, papír, 58 x 80 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 13. František Kopencec a Oldřich Rakovec, Strážnice 1958 22, 27.—29. června 1958. Slavnosti lidového tance a zpěvu, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 14. František Bezděk, Strážnice 1959. Slavnosti lidového tance a zpěvu ve dnech 21, 26.—28. června 1959, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 15. František Bělohávek, Jubilejní Strážnice 1960, Slavnosti lidového tance a zpěvu 16.—17. července 1960, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 16. Vojtěch Štolfa, Plakát Strážnice 1961, Slavnosti lidového tance a zpěvu 1. a 2. července 1961, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 17. Vojtěch Štolfa, Plakát Strážnice 1962 Slavnosti lidového tance a zpěvu s mezinárodní účastí, 14.—15. července 1962, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 18. Jaroslav Šůra, Plakát Strážnice 1963. Slavnosti lidového tance a zpěvu, 5., 6. a 7. července 1963, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 19. Jaroslav Šůra, Plakát Strážnice 1964. Slavnosti lidových písní a tanců 26.—28. června 1964, ofset, papír, 60 x 84 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

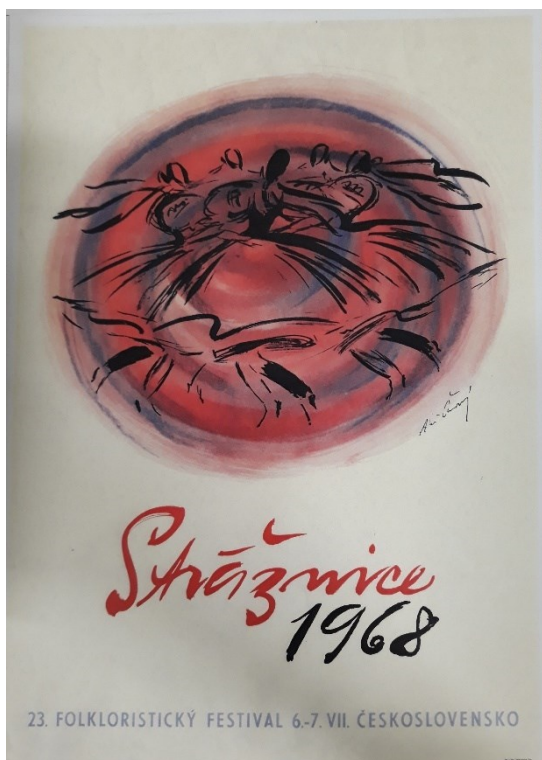
Obr. 20. Vladislav Vaculka, Plakát 20. Mezinárodního folkloristického festivalu Strážnice 10.—11. června 1965. Československo. ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

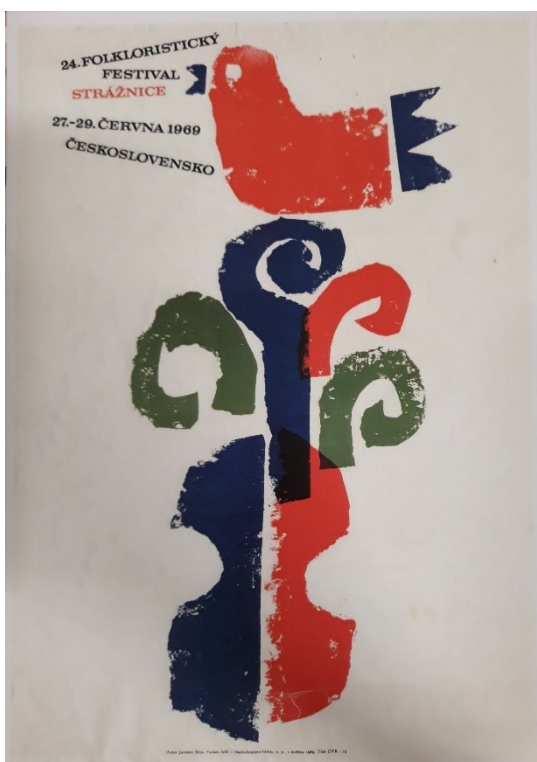
Obr. 21. Vladislav Vaculka, 21. Strážnice 25.—26. června 1966 folkloristický festival. Československo. ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

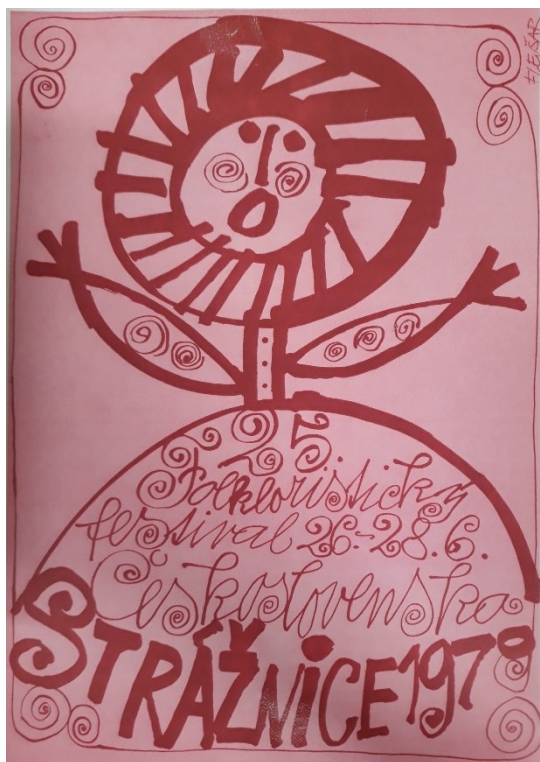
Obr. 22. Vladimír Vašíček, Plakát Strážnice 1967. 22. folkloristický festival 8.—9. června 1967, ofset, papír, 60 x 84 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 23. Aleš Černý, Plakát Strážnice 1968. 23. Folkloristický festival 6.—7. července 1968 Československo, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 24. Jaroslav Šůra, Plakát 24. Folkloristický festival Strážnice 27.—28. června 1969, Československo, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury, Strážnice. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 25. Josef Flejšar, Plakát Strážnice 1970. 25. Folkloristický festival 26.—28. června 1970, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 26. Jaroslav Šůra, Plakát Strážnice 1971. 26. Mezinárodní folkloristický festival 25.—27. června 1971, Československo, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 27. Josef Flejšar, Plakát Strážnice 1972. 27. Mezinárodní folkloristický festival 23.—25. června 1972, Československo, ofset, papír, 85 x 59 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 28. Anonym, Plakát Strážnice 1975. 30. Mezinárodní folkloristický festival 20.—22. června 1975, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 29. Zdeněk Filip, Plakát Strážnice 1977. 32. Mezinárodní folkloristický festival 24.—26. června 1977, cyklostyl, papír, 80 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 30. Zdeněk Filip, Plakát Strážnice 1978, 33. Mezinárodní folkloristický festival 23.—25. června 1978, ofset, papír, 80 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

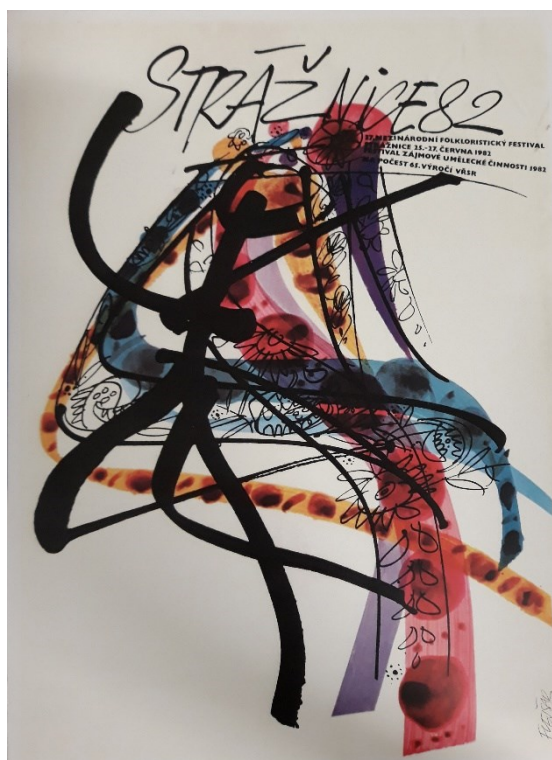
Obr. 31. Dagmar Kučerová-Lanatová, Plakát Strážnice 1979. 34. Mezinárodní folkloristický festival 22.—24.června 1979, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 32. Josef Flejšar, Plakát Strážnice 1980. 35. Mezinárodní folkloristický festival 11.—13. července 1980, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 33. Zdeněk Filip, Plakát Strážnice 1981. 36. Mezinárodní folkloristický festival 26.—28. června 1981, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 34. Josef Flejšar, Plakát Strážnice 1982. 37. Mezinárodní folkloristický festival Strážnice 25.—27. června 1982, ofset, papír, 92 x 64 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 35. Dagmar Kučerová-Lanatová, Plakát Strážnice 1983. 38. Mezinárodní folkloristický festival 24.—26. června 1983, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Obr. 36. Dagmar Kučerová-Lanatová, Strážnice 1985. 40. Mezinárodní folkloristický festival 12.—14. července 1985, ofset, papír, 84 x 60 cm, Národní ústav lidové kultury. Foto: Karolína Hoferová.

Textová příloha

Rozhovor s Dagmar Kučerovou-Lanatovou

1. Jak vás ovlivnilo Vaše studium na VŠUP v Praze v rámci vaší tvorby? Inspirovala Vás nějak práce vašich spolužáků nebo profesorů?

Studium na VŠUP mě ovlivnilo zásadním způsobem. Domnívám se, že teprve tam jsem začala více chápat, co obnáší tvorba a výtvarné umění vůbec. A též grafický design, neboť jsem studovala v Ateliéru grafického designu (tehdy Užitá grafika a plakát) vedeného prof. Eugenem Weidlichem a odborným asistentem (nyní profesorem) akademickým malířem Rostislavem Vaňkem, špičkovým českým designérem světové úrovně. Samozřejmě, že nejen jejich tvorba, do níž jsme měli možnost nahlížet, ale též tvorba mých spolužáků z ateliéru (tam jsme se denně potkávali se všemi ročníky), ale i z jiných oborů, byla pro mě velmi inspirativní. Mohu-li mluvit o nějakém vzoru v mém oboru, byl to právě Rostislav Vaněk. Nesnažila jsem se ho však napodobovat, opírala jsem se o vlastní intuici. Vždy mě však zajímal jeho názor a imponoval mi i jeho způsob tvůrčího uvažování. Aniž bych jej jakkoliv adorovala (k tomu nemám sklony), dodnes je to pro mě nedostižným profesním vzorem.

2. Vaše práce byly často zveřejňovány na Bienále v Brně (užitá grafika). Otevřely Vám nějak tyto výstavy možnosti v rámci další spolupráce?

Je to už dlouhá doba, co jsem naposled vystavovala na Bienále Brno. Domnívám se, že nějakou pracovní příležitost mi to přineslo, ale asi nic dlouhodobějšího.

3. Vaše práce v rámci Strážnického festivalu (MFF Strážnice) vznikla v několika médiích – plakát a grafická úprava propagačních materiálů. Jak vypadala příprava na takovou práci, čím jste se inspirovala nebo co bylo pro Vás důležité vyjádřit?

Plakáty pro Mezinárodní folklorní festival ve Strážnici byly v roce 1978 moje diplomová práce. Trochu jsem se tehdy tohoto tématu zalekla, neboť festival, a s ním i jeho propagace, se konal již mnoho let. Obávala jsem proto, že je téměř nemožné vymyslet něco nového a najít pro to i neotřelou formu. Mým cílem tedy bylo vyhnout se zaběhnutým klišé, hlavně onomu "zatížení" formou štetčové kresby (tzv. "švihovky") padesátých let a dodnes automaticky spojované s lidovými tématy. Začátek byl tehdy zřejmě v kresbách malíře Karla Svolinského (např. Čtyři roční doby), který byl však

nesrovnatelně lepší kreslíř a tvůrce než mnozí jeho vědomí i nevědomí napodobitelé. Proti těm bych však chtěla vyzdvihnout např. Jaroslava Sůru, jehož tvorba mi nesmírně imponuje. Ale i Josefa Flejšara.

Já jsem to rovněž chtěla uchopit po svém. Použila jsem všeobecně známé tvarosloví lidové symboliky v nových (na první pohled až nezvyklých) vnitřních souvislostech. Možná právě toto zaujalo tehdejšího ředitele Ústavu lidového umění a zároveň primáše kapely "Danaj", Slávka Volavého, který si vybral nejen plakát na festival dospělých souborů a jednotlivců, ale i plakát pro "Dětskou Strážnici", oba pro rok 1979.

Pokud byste měla zájem, přiblížila bych Vám své tehdejší uvažování nad jednotlivými plakáty blíže.

4. V rámci MFF Strážnice jste vytvořila plakát pro rok 1979, 1983 a 1985. Pracovala jste na návrzích i pro jiné ročníky? A jak vypadala Vaše spolupráce s MFF Strážnice?

Ano, poslední spolupráce byla tuším v roce 2004 (?). Spolupráce s Ústavem lidového umění ve Strážnici coby pořadatelem MFF byla vždy příjemná.

5. Zнала jste některé z dalších autorů plakátů pro MFF Strážnici? (Jaroslava Sůru, Zdeňka Filipa, Josefa Flejšara, Zdeňka Zieglera nebo Aleše Černého).

Jaroslava Sůru jsem osobně neznala, přestože byl členem Sdružení bienále Brno, jehož řídicího výboru jsem již mnoho let členkou. S Josefem Flejšarem jsem se setkala jednou i osobně v rámci jisté konzultace, se Zdeňkem Zieglerem jsem setkala osobně pouze jednou.

6. Určitě nebylo lehké pracovat v době před rokem 1989 v rámci umělecké tvorby. Jak těžké bylo v té době získat zakázky na takové práce a vidíte dnes v tomto směru rozdíl?

Chtěla bych úvodem uvést, že nepatřím k těm, kdo nostalgicky vzpomínají na "výhody" doby před r. 1989. Naopak jsem ráda, že ta doba je definitivně pryč (alespoň doufám). Nemám rovněž sklon vybírat si z minulé doby ony tzv. "třešničky" a vytrhávat je z kontextu doby. Takže to, co nyní uvedu, je pouhé konstatování.

Získat zakázky je vždy těžké v začátku profesní kariéry. Po ukončení studia jsem šla na tzv. "volnou nohu" (dnes "fyzická osoba") a popravdě jsem se toho trochu obávala. Nakonec se to časem přece jen začalo pomalu dařit. Samozřejmě, že moje příjmy byly zpočátku velmi malé. Ale s pomocí rodičů jsem to velmi brzy překonala.

Tzv. "výhodou" bylo absolutorium výtvarné vysoké školy, a tudíž i výsada statutu profesionálního umělce. Což znamenalo možnost předkládat své práce na zakázku tzv. výtvarné komisi, v mém případě grafické, která měla za úkol hlídat kvalitu odvedené práce a bez jejíhož razítka toto nebylo možné provozovat. Členové komise byli našťastí profesionální výtvarníci, i když "ideologická nezávadnost" se tam rovněž hlídala. Na jednu stranu to byla určitá záruka, že se v naší branži neobjeví diletantské věci, ve skutečnosti však to byla státem podpořená skrytá diskriminace pro ty, kteří vysoké školy neměli, a přitom byli schopni odvádět kvalitní práci. Nesmím však zapomenout, že mnozí z nich po určité době, po předložení svého tvůrčího portfolia výtvarné komisi, získali tzv. registraci, a tudíž stejná práva jako ostatní profesionální výtvarníci. Takže směli přijímat zakázky a chodit před výtvarnou komisi.

Pokud bych měla být kritická k dnešním poměrům v branži, tak bych poukázala především na nedostatek fundovanosti zadavatelů (objednavatelů práce). Nikoliv však v tom smyslu, že by se museli orientovat ve výtvarném světě, ale že nemají k dispozici nikoho, kdo by posoudil kvalitu práce, za kterou hodlají vydat finanční prostředky. Anebo se rozhodují pouze podle toho, co se jim laicky tzv. líbí. Podle hesla "já to platím, takže i rozhoduji, resp. to umím posoudit". Přitom, stejně jako většina laiků, nerozeznají "kozu od vozu". Totéž však bohužel platí i pro instituce, kdy oním objednavatelem i plátcem je zprostředkovaně stát. Nejen podle mého názoru tu chybí něco jako instituce profesionálních poradců, které by bylo možné k posouzení podle potřeby přizvat. Jenže se obávám, že by k tomu ze strany zadavatelů nebyla dostatečná vůle.

Toto vnímám v dnešní době jako veliké úskalí v oborech, v nichž neexistují exaktní kritéria. Ve výtvarném umění to platí dvojnásob. Kdyby např. lékaři (a nejen oni) dělali takové fatální chyby jako diletanti v umění, tak by to byla katastrofa.

Tento stav věcí je nepoměrně horší v malých městech (než ve větších centrech), neboť tam se tzv. "nekalá konkurence" prosadí snad nejvíce. Zároveň však musím přiznat, že i pro menší města jsem měla možnost dělat pěknou práci.

7. Od té doby uplynulo několik let, jak se Vaše umělecká tvorba od té doby změnila?

Co je pro náš obor tak trochu smutné je fakt, že se téměř vytratilo médium, kterým je plakát. Už ho prostě nikdo neobjednává a pravděpodobně ho částečně nahrazují spoty. S tím se nedá nic dělat a protestovat proti tomu (objevily se takové snahy) nemá význam.

V minulé době byl plakát (většinou na objednávku) mojí doménou, dnes dělám plakáty "pouze" k vystavování.

Jsem členkou Řídícího výboru brněnského Sdružení Bienále Brno, v jehož čele stál mnoho let pan Jan Rajlich starší, spoluzakladatel mezinárodní (a dnes již proslulé) přehlídky grafického designu Bienále Brno. Díky této světově uznávané akci se Brno stalo Hlavním městem grafického designu.

V rámci tohoto členství se pravidelně účastním výstavních plakátových akcí, které Sdružení vyhlašuje a určuje i tematicky. Tyto výstavy pak často překračují hranice státu i kontinentu. Je to pro mě důležité jak ve smyslu tvůrčím, tak i ve smyslu udržování se v určité bdělosti.

Velkou změnu v tvůrčích možnostech přinesla digitalizace a s ní práce v grafických programech. A také nové reprodukční technologie. A jako každá technologie, což platí pro každou dobu, je velmi inspirativní a umožňuje formy, které by v dobách, kdy se veškeré podklady vytvářely ručně, nebylo možné vytvořit.

Digitální technologii jsem velmi přivítala, neboť kromě nových možností to proti dřívějšímu neuvěřitelně šetří čas. To však neznamená, jak si mnozí, zejména laici, myslí, že počítač to za ně vymyslí. Respektive to, že ovládají počítač a grafické programy, mají i know-how. Ale nemají! Idea vzniká především v hlavě a hledání formy často na papíře. Tvorba tak zůstává neustálým tvůrčím zápolením, hledáním i pochybováním. Ke každému tvůrčímu úkolu je třeba přistupovat tak, jako by to člověk dělal poprvé. Nikoliv však bez předchozích zkušeností. Přesto by autor neměl sklouznout do rutiny či tzv. vykrádat sám sebe. Teprve pak, až je idea alespoň rámcově vizualizovaná, lze její formu digitalizovat, dotvarovat a měnit v počítači. Kdo není schopen myslet tvůrčím způsobem, nevytvoří nic dobrého ani v grafickém programu.

Naše generace se v těchto programech učila dělat doslova za pochodu a v roli samouků. Zároveň jsme se při tom učili komunikovat s tiskárnami po stránce tvorby podkladů pro realizaci a připravit je tak, aby odpovídaly podmínkám tisku.

Co se týče některých mých plakátů, zejména těch tzv. autorských (vytvořených od základu vlastními prostředky bez použití např. cizích fotografií či obrazových reprodukcí), dnes bych je pravděpodobně pojala jiným způsobem než před mnoha lety. To je však zcela normální vývoj a nechci tím naznačovat, že bych se za ně dnes musela stydět. Toto platí i pro tu Strážnici.

Co se týče mojí současné tvorby, chci věřit, že se v ní odráží i moje větší zralost profesionální a lidská. Toto vše je provázáno snahou neustrnout. Avšak stejně jako v minulosti je mým cílem pochopení daného obsahu a jeho posílení neotřelým nápadem a co nejlepší výtvarnou formou. Přitom jsem k sobě stále dost kritická a žádnou práci "nepustím" dřív, než jsem přesvědčena, že je to ono. Někdy to stojí hodně sil. A nejenom tehdy, vzniknou-li komplikace s podklady k práci ze strany zadavatele. To je bohužel velmi časté a týká se to především zakázek. Práce na plakátech za účelem přehlídek plakátů je naopak čistě tvůrčí a ničím (kromě daného tématu a termínu) neomezený proces.

8. Bydlíte na jižní Moravě, a i když jste studovala v Praze, nezůstala jste tam. Čím je pro Vás tento kraj důležitý a jak Vás v tvorbě ovlivnil?

Naopak, já jsem v Praze po studiích zůstala. Bylo (a je) to přece jenom centrum dění v rámci České republiky a já jsem se chtěla stále učit. Po šesti letech ve škole člověk hotový výtvarník rozhodně není. Alespoň já jsem se jím necítila. Navíc tam byly v tomto oboru pracovní příležitosti, redakce, zadavatelé a investoři. Navíc jsem si Prahu za dobu studií zamilovala a našla si tam hodně přátel. Cítila jsem se tam opravdu doma, resp. Praha se mi stala druhým domovem. Tím prvním byl domov u rodičů. Hodonín jako město tím bohužel není, nevybudovala jsem si k němu silnější citový vztah. Ale mám tu bývalé spolužáky ze ZŠ a taky pár přátel. Silné je pro mě však stále místo, dům, kde žili moji rodiče a který jsme s manželem opravili (tedy řemeslníci pod našim vedením) a přizpůsobili ho našim potřebám. Je na příjemném a klidném místě v bezprostřední blízkosti přírody přesto na dosah městu. Jihomoravský kraj však mám v srdci a ráda se vracím do Břeclavi-Poštorné, odkud pocházeli oba moji rodiče a kde mám stále hodně

příbuzných. Tento kout Moravy v blízkosti Lednicko-valtického areálu (tam jsem se i narodila) mám mnohem raději než Hodonínsko. Je to pro mě důležitá kotva. Možná mě tento kraj ovlivnil, aniž bych si to uvědomovala. Přilnula jsem kdysi i k folklóru Slovácka, jednu dobu i aktivně (i když amatérsky), více mě však v tomto ohledu ovlivnila oblast kolem Uherského Hradiště. Nicméně toto všechno bylo důvodem, proč mi bylo přiděleno toto téma na diplomní práci.

Kromě Prahy jsem žila pár let v Německu, kde manžel pracoval. Do Hodonína jsem se vrátila až po letech i s manželem, který Hodoňák není. Vytvořili jsme si tu nový domov a jsme zde spokojeni. Pár let jsem učila na místní Střední škole průmyslové a umělecké na oboru Grafický design. Teď jsem už v důchodu a vůbec se nenudím. Konečně si dělám, co chci! Samozřejmě ne doslova.

Co se týče mých plakátů, ty starší bych ještě dohledala, ty z pozdější doby jsou buď někde ve světě (obrazně řečeno) nebo v počítači. Mám totiž dost věcí ještě uskladněných. Po zásadní rekonstrukci domu nás ještě čeká dokončení reorganizace vnitřních prostor. V některých místnostech je dosud jakési skladiště.

Webové stránky nemám a ani je neplánuji.

Co se týče kontaktu se světem, profesním i jiném, místo pobytu v době internetu už není žádný problém. Návrhy za účelem konzultace se dají zadavateli posílat elektronicky a myslím si, že to takto funguje i v rámci jednoho města. A je i méně času se scházet. A do tiskárny, byť do blízké, se dnes posílají digitální podklady rovněž e-mailem.